

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.P. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 3 maart 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

MAART - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand maart.

MAART I - ACTIVITEIT

op zaterdag 17 maart 1990 om 14u30

bezoeken wij het domein van Prins Karel op Raversijde.

Het domein van Prins Karel, dat momenteel door het Provinciaal Gouvernement wordt uitgebouwd tot een uniek Openluchtmuseum aan onze kust, opent in de loop van het jaar zijn deuren voor het groot publiek. De opening was normaal in de loop van het voorjaar voorzien maar kreeg, om ons ongekende redenen, uitstel.

Het domein herbergt buiten de gebouwen die ten dienste stonden van Prins Karel, een ongerept duinenlandschap en een reeks praktisch ongeschonden constructies van de fameuze Atlanticwall uit de laatste wereldoorlog. De rondleiding gebeurt onder leiding van een gids.

Verzameling om 14u15 aan de hoofdingang van het domein, gelegen in de Duinenstraat te Raversijde. Een beperkte parking is voorzien op de gronden van de boerderij rechtover de hoofdingang.

Kleed je naar de maand en de omstandigheden. Maart kan nat zijn en een groot gedeelte van het bezoek verloopt in de duinen. Dus stevige schoenen en regenkledij.

MAART II - ACTIVITEIT

op donderdag 29 maart 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colensstraat 6.

Een voordracht met als onderwerp :

HET BELEG EN DE VAL VAN OOSTENDE IN 1706

De spreker : de heer Walter DEBROCK, Ere-Administrateur-Generaal, Ere-Voorzitter V.U.B.

Gedurende de Successie-oorlog, waarin de Zeemogendheden de strijd aangingen tegen Spanje en Frankrijk, leidde de hertog van Marlborough, een voorvader van Churchill, de Anglo-Bataafse legers op de

slagvelden van de Spaanse Nederlanden, ons huidige België ongeveer. Na talrijke overwinningen in Brabant en Vlaanderen, werd door Marlborough besloten, na raadpleging van de Hollandse Staten-Generaal, Oostende te belegeren te land en ter zee. De Engelse admiraal Fairborne blokkeerde de kust vóór Oostende met zijn vloot.

Na verovering van het fort van Plassendale en van de brug en de sluizen bij Zandvoorde werd, na een vergeefse poging om eerst Nieuwpoort in te nemen, besloten Oostende aan te vallen. Vanaf juni 1706 begon een zware beschieting van Oostende te land en vanuit zee. De bombardementen waren zo vreselijk dat de stad, die destijds een driejarig beleg had doorstaan, ten tijde van Albrecht en Isabella, na enkele dagen moest capituleren, op 6 juli 1706.

Wat gebeurde binnen en buiten de stad? Hoe zag het er uit na de bezetting door wat men toen nog noemde de "ketterse" troepen?

Over deze gebeurtenis brengt U de heer Walter DEBROCK vanavond een volledig relaas. Wij kennen ons geacht medelid sedert jaren als een uitstekende kenner van de Oostendse geschiedenis en de maritieme geschiedenis van de kust. Als U daarbij rekent dat hij een aangenaam en onderhoudend spreker is wordt dit eens te meer een must voor elke rechtgeaarde Oostendenaar.

Wilt u meer weten over het zogenaamde "kleine beleg van Oostende" reserveer nu reeds deze datum. Wij rekenen op Uw aanwezigheid. Elk zegge het voort. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden.

J.B. DREESEN

OOSTENDE LAAT HET WAASLAND NIET LOS. LUC FRANÇOIS

Van onze stadsgenoot Luc FRANÇOIS verscheen er in de "Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas" deel 92.1989 een uitgebreide en degelijke studie met als titel: "Wase notabelen en politieke regimes (eind 18de - begin 19de eeuw). Het is ons een riem onder het hart dat onze stadsgenoot niet alleen in Limburg bekend is maar ook in Oost-Vlaanderen (De Plate 10/88 blz. 88-123). Het wordt dan ook hoog tijd dat we hem even in eigen midden voorstellen.

Luc FRANÇOIS werd geboren te Oostende op 9 juli 1951. Hij werd in 1973 licentiaat geschiedenis (richting Nieuwe Tijden) aan de Rijksuniversiteit Gent, met de eindeverhandeling: SOCIALE VOORAANSTAANDEN VERSUS EVOLUERENDE GEZAGSSTRUCTUREN IN BELGIË: INTEGRATIE OF EXCLUSIE, 1785-1835.

In 1974 behaalde hij de Aggregatie voor het Hoger Sekundair Onderwijs en in 1977 de Bekwaamheidsakte tot het houden van een Openbare Bibliotheek. In 1987 doctoreerde hij met de studie: ELITE EN GEZAG. ANALYSE VAN DE BELGISCHE ELITE IN HAAR RELATIE TOT DE POLITIEKE REGIMEWISSELINGEN, 1785-1835. Momenteel is hij eerstaanwezend assistent bij het Seminarie voor Nieuwste Geschiedenis van de Gentse Rijksuniversiteit.

Hij verzorgde verschillende bijdragen voor het Nationaal Biografisch Woordenboek en publiceerde in tal van tijdschriften. De heer Luc FRANÇOIS woont te Oostende en is lid van onze Vereniging.

Wij wensen hem nog een voorspoedige carrière toe en hopen hem regelmatig ook eens in ons bloedeigen tijdschrift te lezen.

J.B. DREESEN

De zeesoldaten zien er, in alle geval, geene gemakkelijke kerels uit. Deze noon, rond 12 1/4 ure, in de Weststraat, schoot een hunner zonder den minsten reden zijn revolver af. Een onderofficier leidde hem meê.

Terwijl die gasten naar Oostende stroomden kwamen een getal karren en wagens en eenige kanons afgereden naar den Nieupoortschen steenweg. 't Zijn dezelfde karren die we gister en bergister zagen, - maar in plaats dat ze met 4 of 6 peerden worden voortgetrokken is dit getal wel op de helft verminderd.

Een vriend van Ghistel verhaalt ons dat er gister, langs Ghistel, meer dan 600 duitsche gekwetsten voorbijtrokken, Westkerkwaarts op. Toen de duitschers te Ghistel toekwamen vonden z'op het stadhuis : de Z.E.H. Deken DELA NOTE, de heer Schepen ADRIAENS en M. BOUDOLF, gemeentesecretaris. In 't duitsch zegde de Z. heden dat Ghistel een steedje was dat leven moest van de werkende klas. In naam van het Gemeentebestuur beloofde Z.E.H. Deken dat de bevolking rustig zou wezen. De duitschers antwoordden dat zij ook rustig zouden zijn.

Gister werden te Ghistel de kasteeltjes van MM. SERRUYS, HEYVAERT, VAN IMSCHOOT en DEREERE geplunderd, alsook de kelder van M. Maurice DEPUYDT, brouwer. Duitse officieren hebben bezit genomen van het kasteel van M. RONSE; twee soldaten in den wijnkelder gedrongen zijnde, hadden 2 flesschen wijn gestolen. De hovenier ging zijn beklag maken bij de officieren, en de 2 dieven moesten gedurende anderhalf uur recht staan met eene flesch in den opgeheven arm.

In het Polo-plein hebben de duitschers een soort van ammunitiekamp gemaakt.

In den hippodroom Wellington is eene sterke wacht : daar bergen zij veel voeder, ook kanonnen en eetwaren, alsmede allerhande gerief. Daar ook slachten zij de ossen en koeien die zij medebrengen.

Deze namiddag werden alhier 12 Belgische soldaten en eene mitraljeuze binnengebracht.

. bevel gegeven geene alkooolische dranken meer te drinken te geven. Zulks belet niet dat de duitschers overal "Schnaps" (genever) vragen.

De stad krioelt van duitsche spioenen.

Deze namiddag kon men, van op de duinen, zien branden in de richting van Slype.

De duitschers moeten groote verliezen ondergaan hebben, want burgers van de kanten van Middelkerke worden opgeëischt om de dooden te begraven. Twintig karren, inhoudende elk een 15 tal gekwetsten, komen aan; onder hen een piot van het 13e linie.

Wij spraken dezen avond met vier soldaten van het duitsche Zeewezen. Zij maken deel uit van de duitsche zeedivisie (Marine). Die gasten schieten met nog meer spek dan hunne makkers van 't veldleger. De duitsche oorlogschepen zullen afkomen van Helgoland en voor Oostende komen liggen. De schepen, die de haven kunnen binnenvaren, zullen hier zeesoldaten inschepen en dan koers zetten op Londen, samen met Zeppelins die England's hoofdstad met bommen

zullen begroeten. Kales is in handen der Duitschers, of liever der Beieren.

..... vandaag aangekomen, deden op Zondag 11e Oktober hunne intrede te Antwerpen. De hoofdkerk heeft niet veel geleden. Zij staken de Schelde over en bleven tot Zondag 18e Oktober te Zwijndrecht. Zondag staken zij andermaal de Schelde over en vertrokken dan per trein over Leuven, Brussel, Gent, Eecloo en Brugge naar Oostende.

Alhier zullen ook kanonnen van 42 ctm. aankomen. 't Zijn de zware Duitsche kanonnen waarvan reeds zoo dikwijls spraak was.

Volgens de zeesoldaten zeggen heeft Duitschland 10 miljoen soldaten en 2 miljoen vrijwilligers.

Had België aan de Duitsche troepen vrije doorgang verleend, ons land zou 4 miljard vergoeding bekomen hebben. In plaats van 4.000 miljoen frs. te bekomen, is België thans verwoest en tot onmacht gedoemd. De Belgische soldaten vechten goed, maar zoohaast ons volk verslegen is, gaan de Engelschen op de vlucht. Altijd 't zelfde liedje dus, ingegeven door den haat dien de Duitschers de Engelschen toedragen ! 't Is Engeland, zeggen de Duitschers nog, die België aanzette om te weerstaan. De Engelschen beloofden aan de Belgen de verdeeling van Duitschland. Zegt men aan de Duitschers dat België's eer gebod weerstand te bieden aan den Duitschen overweldiger, de liefde breekt - en 't is best te zwijgen, anders zou 't pruisisch worden !

Tot daar de leugentaal der Duitschers !

Wij vernemen dat de Duitschers Westende bezetten; dat hunne booten, dienende tot het maken van bruggen daar liggen, in 't dorp of op den Zeedijk en dat de platkoppen de menschen aanraden hunne woningen niet te verlaten.

Er zijn schier geene vluchtelingen van Leuven, Mechelen, Antwerpen en andere steden in stad meer. Treinen voor reizigers, bestaande uit Duitsche waggons met Duitsch personeel, zijn heden naar Brussel vertrokken.

Te Middelkerke zaaien de Duitschers schrik onder de bevolking, de onbewoonde en ook zekere bewoonde huizen plunderend. De officieren zijn doorgaans beleefd en handelen goed met de burgers, maar vele Duitsche soldaten zijn dronken. De kerk van Westende zou beschadigd zijn geworden.

Woensdag 21e Oktober -

ZEVENDE DAG DER BEZETTING

Deze morgen is het een over en weer rijden van wagens en karren, de eenen optrekkend in de richting van Breedene, den andere de stad intrekkend.

Rond 9 1/2 ure komt in de statie, per trein, een regiment troepen aan, in het blauw gekleed. Het trekt voort, langs de Pieterslaan en den Nieupoortschensteenweg in de richting van Mariakerke.

Het is totaal verboden op den Zeedijk te gaan; alleen mag men de voetpaden en den besteedenden weg van den Zeedijk volgen.

Rond 10 ure vliegt eene "taube" over de stad.

Gansch den dag, van 's morgens heel vroeg, tot 's avonds

rond 6 ure, wordt door de schepen, die voor Middelkerke liggen, geschoten. De Duitsers zouden groote verliezen ondergaan hebben. Vluchtelingen uit Westende vertellen dat hun dorp heel en gansch in brand staat.

Rond 11 1/2 ure wordt de Belgische vlag, die nog altijd aan het stadhuis wapperde neergehaald, evenals degene die uithingen aan de koffijhuizen "The Falstaff" en "Grand Hôtel de l'Empereur", Groote Markt en aan de stadsbibliotheek. De Belgische vlaggen, die nog in stad uithingen, worden ook neergehaald.

Rond 2 ure komen 9 gevangen genomen piotten af; rond hetzelfde uur komen langs den Torhoutschen steenweg 19 wagens met Duitse gekwetsen gereden en een gansche trein van het Duitse Rode Kruis trekt in allerijl af, langs den Nieupoortschen steenweg, in de richting van Middelkerke.

In den namiddag worden de volgende plakbrieven aangeplakt :

Oostende, den 21 Oktober 1914.

BEKENDMAKING

1) De toegang van den Zeedijk en van het strand is verboden op het grondgebied der Stad Oostende. De personen, die op den Zeedijk wonen moeten voorzien zijn van een toelatingsbewijs.

2) Samenscholingen van meer van 5 personen zijn verboden.

3) Alle Belgische vanden en vlaggen moeten weggedaan worden.

4) Voor alle tijdrekeningen moet het Duitse uur gebruikt worden.

De Commandant,
Tägert,
Kapitein ter zee

STAD OOSTENDE

BELANGRIJK BERICHT

Er is bestatigd geworden dat, in deze laatste dagen, talrijke eigendommen, afsluitingen, hangars, wagons, enz., door geweld zijn geopend geworden.

Er wordt mij aangebracht dat een gedeelte der burgerlijke bevolking van Oostende de gelegenheid waargenomen heeft om zich verschillende mobiliere voorwerpen, kleederen, eetbare waren, enz., toe te ei-

Deze doenwijze is hoogst laakbaar en moet onmiddellijk ophouden. Daarom is besloten geworden dat al deze voorwerpen moeten teruggebracht en gelegd worden in de vischmijn voor den 25 Oktober, loopende maand.

Voorbij dezen datum zal ieder persoon, die in 't bezit zal gevonden worden van welkdanige voorwerpen, waarvan hij de afkomst of de tegenwoordigheid in zijne woning niet zal kunnen bewijzen, vervolgd worden met de grootste gestrengheid en zonder eenigen uitstel.

Oostende, den 20 oktober 1914.

De Burgemeester,
A. Liebaert

De eerste dezer plakbrieven is in 't Vlaamsch, Fransch en Duitsch; de tweede, in 't Vlaamsch en Fransch alleen. De wereld is toch een aardig ding :

Groote stelen, kleine stelen,
Maar groote stelen meest !

Enkele Oostendenaars hebben zich vergrepen aan andermans goed en hebben, samen of na de Duitschers eenige huizen geplunderd. Niet alleen is hunne handelwijze laakbaar maar ook strafbaar, en de plundersaars kunnen dan niet te streng vervolgd worden. Onze bevolking, wij meenen de eerlijke bevolking - en die vertegenwoordigt wel de 95/100e der Oostendenaren - had dan ook verwacht dat de plakbrief in kwestie ook in 't Duitsch zou opgesteld geweest schers die de wijnkelder ledigen, de huizen plunderen en de koopwaren te grabbelen gooien ! Wellicht had burgemeester LIEBAERT het gedacht zulks te doen, maar zal hij de noodige toelating niet bekomen hebben !

-Doch keeren wij tot de voorvallen van den oorlog terug.

Onder het lof van 5 ure in de HH. Petrus en Pauluskerk, kondigt de Z.E.H. Deken CAMERLYNCK aan dat van heden af, het Duitsche uur het officieele uur wordt.

De "Nieuwe Rotterdamsche Courant", een Hollandsch nieuwsblad, dat erg riekt naar Duitsche kost, wordt thans te Oostende verkocht. In het toegekomen nummer van Dinsdag 20 Oktober lezen wij dat de Duitschers, die lagen van aan Nieupoort tot aan Vladsloo (bij Diksmude) vruchteloos gepoogd hebben den Yser over te steken. Hunne aanvallen werden teruggestooten. Het Belgisch leger is vooruitgekomen tot Roeselaere. (Hm.).

Buitenlieden, die wij ontmoeten, zeggen ons dat de Duitschers 3 groote kanonnen hebben opgezet bij Leffinghe.

De Duitsche staf verliet heden onze stad, zonder gerucht en ook zonder tamboers en fiffers.

Donderdag 22e Oktober -

ACHTSTE DAG DER BEZETTING

Gansch den afgeloopen nacht werd, onophoudelijk geschoten. Wat was dit gerucht toch "éénig", gedurende die lange nachtelijke uren !

Deze morgen, op de Markt, eene boerin, van Middelkerke. Geene groenselboerinnen. Op de vleeschmarkt, een 5 tal kramen open, waaronder 2 met peerdevleesch.

De prijzen der kruidenierswaren zijn nogal merkkelijk verhoogd, evenals deze van het vleesch en de weinige groenten die men bekomen kan. Wat de boter betreft, geene versche te krijgen. Hier en daar kon men gisteren nog boter koopen.

Het "Carillon" - niet het nieuwsblad, maar de stedelijke beiaard, be.

't Schijnt dat er deze nacht maar weinige troepen over Oostende gekomen zijn. In alle geval, rond 7 ure, komt er een bende peerdevolk binnen.

In de Kapellestraat, en op het Hazegras, worden telefoonlijnen gelegd om de kwartieren der officieren met elkaar te verbinden. Deze lijnen worden voortgelegd langs de nieuwe dokken.

In den loop van den morgen worden veel duitsche gekwetsten overgebracht. Twee vliegmachienen, een duitsche en een andere, vliegen over de stad.

Buitenmensen verhalen dat de duitsche vechtlijn achteruit is geworpen.

Rond 12 1/2 ure komt andermaal

Visschers houden staan dat de schepen die schieten, Franschen zijn. Wat er ook van zij, zij schieten aanhoudend : 't is een gebommel als donderde het ! God ! Hoe moet onze buitenbevolking van Leffinghe, Slype, Wilskerke, Middelkerke enz. bevreesd zijn ! En geen middel nieuws te bekomen !

Deze nacht, rond 2 ure, hebben duitschers de deur ingestampt der Zustersschool van de Steenbakkersstraat; met 300 zijn ze in die school gaan liggen. Hunne karren - al gestolen tuig van Merchtem, Brussel, enz. - staan in de straat. Voor de school staan 10 mitraljeuzen.

De duitschers die binnengebroken waren in den Kursaal, hebben, op bevel van een opperofficier, het gebouw moeten verlaten.

In het Hôtel des Arcades, achter den Kursaal, hebben de platkopen waarlijk beestachtig gehandeld ! Om maar een staalken te geven : in de kelder liggen nog half gevulde bottels dure wijn en champagne en gansche dozen conserven ondereen geworpen tusschen de drek der... propere Germanen !

Verscheidene malen komen, langs den Thouroutschen en den Nieuupoortschensteenweg een zeker getal karren. Rond 2 ure komt een groepje gekwetsten, 54 man sterk, te voet af. Dit groepje zal heel den namiddag in stad rond sukkelen om, rond 5 1/2 ure, aan het Hôtel des Thermes, aan te landen en van daar, na verzorging, verder gezonden te worden.

Een eerste groep van 45 en een 2e groep van 51 wagens en karren trekken, dezen namiddag, op in de richting van Plassendaale. Later, in den avond, sloegen nog andere karren die richting in. Men zou waarachtig aan een aftocht denken, bijzonderlijk daar aan het Hôtel de la Régence (oud Hôtel de Barcelone) men neerstig bezig is met twee autos te vullen met papieren en dossiers der duitschers.

Een officier, gehuisvest in eene herberg van het Hazegras, die deze morgen moest afreizen, vertelde aan de herberggierster dat de duitschers alhier met 45.000 man waren toegekomen en dat er ten hoogsten 20.000 van overschieten. Misschien is zulks fel overdreven, maar zeker is 't toch dat de platkopen erge verliezen hebben. Het militair hospitaal is opgepropt met gekwetsten waarvan vele bezwijken. De dooden worden dan in de duinen begraven.

In den loop van den namiddag
G'hadt dan de duitschers, die op den Zeedijk van Mariakerke stonden de vlucht moeten zien nemen !! Ze liepen, erger dan hazen, den eenen den anderen toeroepende : "Die engelsche Teufel sind da !" (De Engelsche duivels zijn daar).

In de stad wordt verteld dat de negen piotten, gister gevangen genomen door de duitschers, door eenen landbouwer verraden werden. In de hoop geene duitschers op zijne hofstede te moeten herbergen, zou hij kenbaar gemaakt hebben dat er van onze soldaten verscholen waren in eene naburige hofstede.

De Engelschen, in Oostende verblijvende, moeten binnen de 48 uren de stad verlaten - dus luidt een plakbrief in 't duitsch, in 't engelsch en 't fransch.

Van zoohaast de avond valt, sluiten schier al de winkels en vele herbergen. Vanaf 5 1/2, 6 ure, is het doodsch, doodsch in de stad - en de stilte wordt slechts onderbroken door den zwaren stap der duitsche soldaten, die hier en daar op hun gemak, in de weinige herbergen die nog open blijven, hun glas gaan drinken. De groote restauraties blijven open, de heeren platkoppen moeten toch vlucht waren, nogal veel Oostendenaars teruggekeerd.

Volgens zekere personen zouden de Engelschen meester zijn te Gent en zou de spoorlijn te Aelter, tusschen Gent en Brugge, door ons volk opgebroken zijn geworden. Langs eenen anderen kant wordt verzekerd dat de treinen doorrijden van Gent tot Oostende.

Een heer, toehoorend aan ons Gemeentebestuur, zou te Sluis, van den heer baron SNOY, vleugeladjutant van onzen Koning, mededeeling bekomen hebben van een telegram uitgaande van graaf DE LALAING, Belgisch minister te Londen. Volgens dit telegram zouden de Bondgenoten meester zijn van Namen en naar Brussel oprukken. Mocht het waarheid zijn ! ('t Was een der 100.000 leugens tijdens de duitsche bezetting rondgestrooid...).

(vervolgt)

N.V.D.R. In de tekst zijn bepaalde zinnen vervangen door puntjes (.). Op deze plaatsen is de originele tekst onleesbaar doordat de krant, bij het inbinden, verkeerd-lijk werd afgesneden.

MONDHARPEN OFTE MONDTROMMEN

door J.B. DREESEN

Tussen het middeleeuws materiaal dat wijlen heer CHOCQUEEL op het strand te Raversijde opgroef bevinden zich acht mondharpes ofte mondtrommen. Ze staan niet vermeld op de inventaris die CHOCQUEEL publiceerte van zijn vondsten (*Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre occidentale. Bruxelles 1950*). Wel staat er in de inventaris een vermelding van "8 agrafes de vêtement, en bronze, ornées de traits et percées d'un trou central" die we echter nog niet terug vonden in de verzameling. Bestaat er enig verband tussen de vermelde "agrafes" en de niet vermelde mondharpes ? Voorlopig kunnen we hierop geen antwoord geven.

Een mondtrom is een klein ijzeren of bronzen muziekinstrument, samengesteld uit een beugel met twee naast elkaar lopende benen en een platte veerkrachtige tong in gehard ijzer die op het midden van de beugel vastzit.

Van de in ons museum berustende mondharpes ontbreekt de tong. Waarschijnlijk is die mettertijd opgeroest want op al de exemplaren kan men nog de plaats zien waar ze bevestigd waren.

Ijzeren mondharpes worden gesmeed en bronzen gegoten. De gegoten exemplaren zijn tamelijk eenvormig en hun maximale lengte en breedte is kleiner dan die van de gesmede exemplaren. De maximale

lengte van een gegoten exemplaar bedraagt ongeveer 50 mm bij een breedte van 25 mm. Gesmeede exemplaren kunnen dubbel en meer zo groot zijn.

Dit instrument wordt bespeeld door het met de linkerhand voor de mond te brengen, de buitenkant van de benen tegen de tanden te drukken en met de rechterwijsvinger het uiteinde van de stalen tong te betokkelen. De mond- en keelholte, samen met het kaak- en hoofdbeen, fungeren hierbij als klankkast en door de eigen stand aan te passen kan men variatie brengen in de voortgebrachte tonen.

Mondharpen waren eertijds zeer verspreid en stonden hoog in aanzien. Er werden er veel teruggevonden tussen de gebruiksvoorwerpen van kastelen en burchten. Later werden ze voornamelijk bespeeld door jongemannen uit de lagere klassen en de boerenstand. Ook als kinderspeeltuig kende het eeuwenlang een grote populariteit.

Wanneer precies de geschiedenis van de mondharp in onze gewesten een aanvang nam is niet met zekerheid te bepalen. Er bestaat een eerste vermelding in de Waalse literatuur uit de 14de eeuw. De eerste Vlaamse vermelding komt voor in de 15e eeuw. Een leerling van de school van Memling beeldde de mondharp voor het eerst af op een schilderij op het einde van de 15de eeuw. (Madonna met drie musicerende engelen, in privé bezit).

Vermits CHOCQUEEL sporen vond van de bezetting van Walravensyde vanaf het einde van de 11e eeuw tot bij het beleg van Oostende (1601) moeten de aldaar gevonden mondharpen van tussen deze twee jaartallen dateren. De actiefste bewoning situeerde zich echter in de 14de eeuw. De zeer zware stormvloed van 1334 luidde het begin in van het verlaten van de site, die met de aanleg van de Dijk van het Brugse Vrije in 1390 nog meer geaccentueerd werd. Dus bestaat er een grote kans dat deze mondharpen reeds uit de 14de eeuw dateren.

Vanaf de tweede helft van de 16de en in de 17de eeuw wordt de mondharp vaker vernoemd en afgebeeld. Vanaf de 18de eeuw worden de gegevens weer schaars om in de 19de eeuw, voornamelijk in sommige Waalse streken, weer op te komen. Hier en daar bleven in ons land spelers op de mondharp actief tot voor de tweede wereldoorlog.

Na de tweede wereldoorlog verdween de mondharp in ons land volledig. Ze bleef echter voortleven in de herinnering van het volk en van enkele volkskundigen.

Kort na 1960 kende ze, door de opkomst van de POPMUZIEK, in onze gewesten een heropleving. De mondharp hoort dan ook thuis in elke COUNTRYGROEP die zich respecteert. In tegenstelling tot vroeger, toen het instrument de hoofdtoon aangaf dient het nu uitsluitend als achtergrondmuziek.

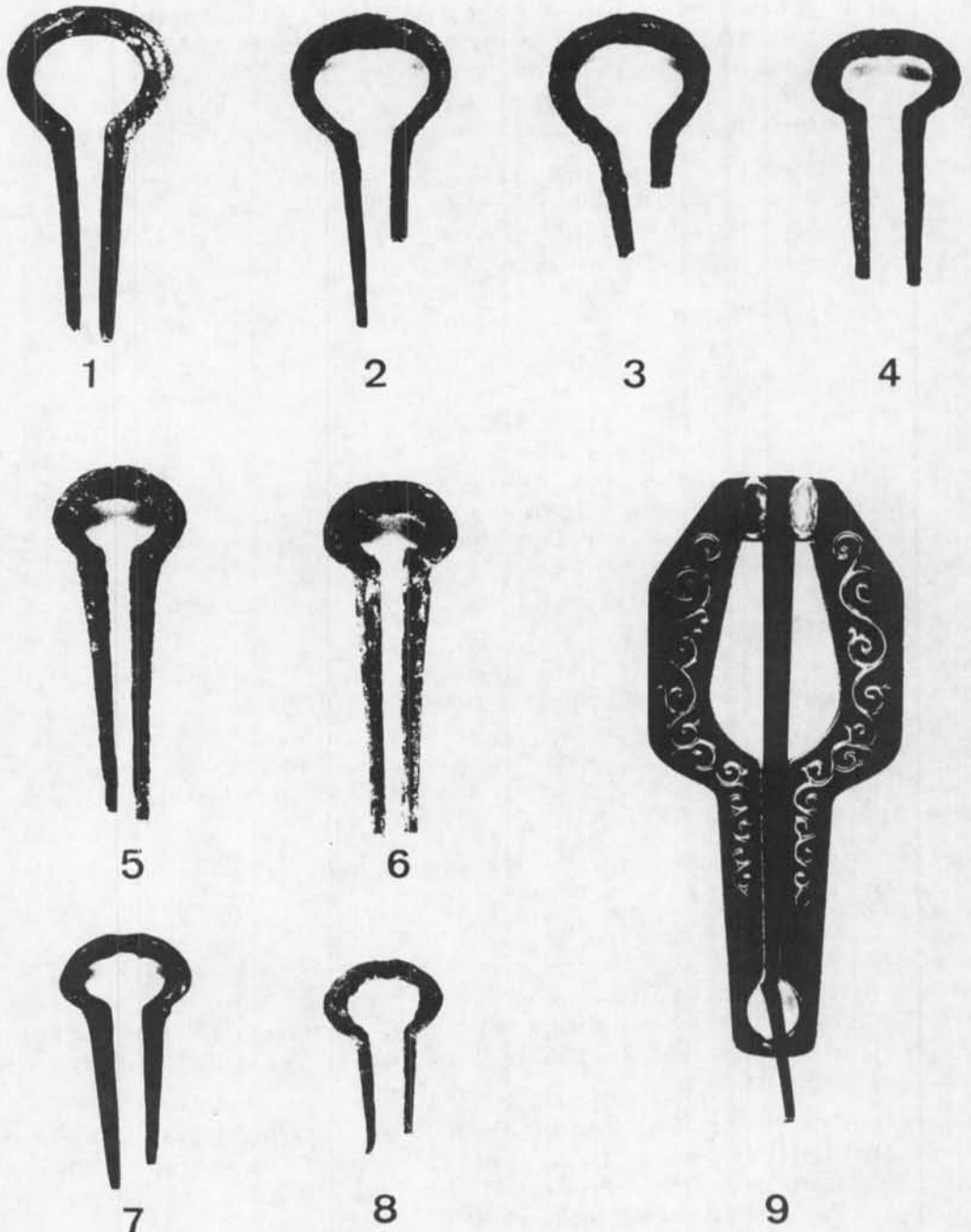
De momenteel nog verkrijgbare modellen komen, meestal industrieel vervaardigd, uit Oostenrijk. Maar ook hier heeft de moderne tijd zijn rechten opgeëist want naast de tweebenige modellen zijn nu ook aan weerszijden gesloten modellen op de markt.

Ons geacht lid, de heer Guy CORNILLIE, bespeelt nog regelmatig de mondharp waarmee hij dan ook, waarschijnlijk als enige, een zeer oude traditie (zie de aanhaling over Walravensyde) aan onze kust voortzet.

In onze huidige naslagwerken wordt vooral de term MONDTROM gebruikt

en daarnaast ook de woorden MONDTROMMEL en MONDHARP. Het woord MONDHARP (vanwege de harpvorm die het instrument heeft) is ouder dan MONDTROM maar het werd in de eerste helft van de 19de eeuw door dit laatste verdrongen. Ook het Engels hanteert het woord "harp" want in die taal noemt het instrument "a jawharp" waarbij de "jaw" op het kaakbeen doelt.


Op de mondharp spelen wordt soms TROMPEN genoemd en een MONDTROM-SPELER werd ook ooit een TROMPENIER genoemd.



MONDHARPEN.

Nummers 1 tot 8, exemplaren uit de Collectie CHOCQUEEL gevonden op het strand te Raversijde.

Nummer 9, een modern exemplaar, made in Italy.

 90

door Anne CASIER

Periode 1900-1904

In 1900 kwamen een aantal zangers, zangeressen en instrumentisten (hoofdzakelijk pianisten) naar Oostende, maar behalve Arthur DE GREEF waren er weinig beroemde bij.

De bijna 7-jarige Kun ARPAD werd het volgende wonderkind dat in het Kursaal optrad. Dit maal was het een uitnemend violistje, dat toch wat geforceerd leek (1).

De 23-jarige Emile BOSQUET was leerling van Arthur DE GREEF en laureaat van de Rubinstein-wedstrijd. Hij bracht een prachtige vertolking van het pianoconcerto in a van R. SCHUMANN (2).

Léon VAN HOUT, één der beste en zeldzame altvirtuozen, professor aan het Brusselse conservatorium, bracht op 25 juli 1901 een concertino van J. GARIÉS. Samen met Kursaal-violist E. DERU vertolkte hij het andante en presto uit MOZARTS concerto voor viool en alt.

Daarna was het de eer aan de Frankfurtse cellist Hugo BECKER (1864-1941), leerling van onder meer Jules DE SWERT, die de laatste jaren tot aan zijn dood, het Kursaalorkest leidde. Behalve SCHUMANN en POPPER vertolkte hij op het concert van 8 augustus 1901 ook "Variaties op een rococotheema" van P.I. TSJAIKOWSKY. Zijn sober, mooi en zuiver spel kwam duidelijk tot uiting op de Stradivarius-cello uit de collectie van de hertog van Campa Selice (3).

Voor het trio AFFRE (tenor), NOTÉ (bariton) en PATTY (bas) waren 10.000 mensen komen opdagen. Daar de zaal slechts een 6.000-tal stoelen telde, stonden toehoorders tot op de zeedijk. Na aria's, door elk afzonderlijk gezongen, besloten ze hun optreden met het trio uit "Guillaume Tell" van G. ROSSINI. Het werd één van de mooiste concerten van het seizoen (4).

De Parijse Raoul PUGNO (1852-1914) bevestigde op 22 augustus 1901 zijn uitzonderlijke reputatie als pianovirtuoos : "de man met een ijzeren hand in een handschoen van fluweel". Hij deed zijn Pleyel-piano zingen in het vierde pianoconcerto van SAINT-SAENS. Arthur DE GREEF en de Berlijnse dirigent NIKISCH woonden het concert bij en loofden PUGNO als de grootste Franse pianist (5).

C. SAINT-SAENS (1835-1921) verbleef sinds 13 juli 1902 te Oostende. Hij wou het geplande concert goed voorbereiden. Het orkest had hem zijn composities, die op het repertorium stonden voorgespeeld en SAINT-SAENS bleek zeer tevreden; over het orgel zelf was hij minder opgetogen. Oostende was niet weinig trots dat SAINT-SAENS, die nog nooit in Brussel een concert ging dirigeren, wel naar het Kursaal kwam (6). Het anderhalf uur durende programma, dat niet overliep van toegiften aan het publiek, vatte op donderdag 17 juli 1902 om 4 uur 's namiddags aan :

1. Roi Edouard VII, marche du couronnement
2. Les barbars, ouverture
3. a. Bénédiction nuptiale
b. O salutaris
c. Prélude et fugue en Es (orgel : SAINT-SAENS)
4. Symphonie 3 en c (piano, orgel, orkest)

Als dirigent was C. SAINT-SAENS heel sober, zelfs koud in zijn bewegingen. Aan het orgel hoort men hem het liefst in "O salutaris", dat hij terwille van de ovatie een tweede maal uitvoerde (7). Blijkbaar was SAINT-SAENS zelf ook tevreden over dit concert, want vier jaar later kwam hij terug.

Pianiste Clotilde KLEEBERG (1866-1909) gehuwd met de Belgische beeldhouwer Ch. SAMUEL, werd in haar spel bewonderd door A. RUBINSTEIN, Clara SCHUMANN-WIECK, J. BRAHMS, M. BRUCH, C. SAINT-SAENS en H. BULOW. Op haar concert van 31 juli 1902 bracht ze het pianoconcerto in a van R. SCHUMANN als voornaamste werk en als toemaatje vertolkte ze "Des ailes", speciaal voor haar geschreven door B. GODARD. Het concert-publiek was echter niet zeer aandachtig: men hoorde kanonschoten en iedereen ging zien wat er gebeurde, zodat men het concert een kwartier moest onderbreken (8).

Cellist-componist David POPPER (1843-1913) bracht hoofdzakelijk eigen composities op het concert van 28 augustus 1902. Op zijn Amati-cello voerde hij onder meer vier delen van zijn suite "Im Walde" onberispelijk uit. Zijn composities waren poëtisch en elegant en hij speelde foutloos (9).

Marix LOEVENSSOHN, leerling van E. JACOBS, vertolkte tijdens het concert van 2 juli 1903, het celloconcerto in D van J. HAYDN op een originele Teckler-cello (10).

Pianist Morits ROSENTHAL (1862-1946) was een trouw Oostends vakantieganger, maar had er nog nooit opgetreden. Zijn concert van 24 juli 1903 was pas zijn tweede Belgisch optreden. Hij was leerling van F. LISZT en had grote concerttournees achter de rug in Amerika en Europa. Hij speelde praktisch alle composities van F. CHOPIN uit het hoofd en bovenaan zijn immens repertorium stonden L. VAN BEETHOVEN en J. BRAHMS (11). Hij vertolkte het pianoconcerto in e van F. CHOPIN op een zangerige en expressieve manier. De rubati werden uitstekend door het orkest opgevangen. Als eigen werk bracht hij een humoresque en fugato op thema's van Johann STRAUSS. Het publiek dwong hem tot een bisnummer (12).

Emile SAUER (1862-1942), professor aan het Weense conservatorium en leerling van F. LISZT, voerde op 6 augustus 1903 zijn eigen eerste pianoconcerto uit. Naast een traditionele CHOPIN en LISZT bracht hij een gavotte met variaties van J. Ph. RAMEAU. Ondertussen was Arthur DE GREEF opnieuw te gast met het pianoconcerto in g van C. SAINT-SAENS en hij was tevreden over het begeleidende orkest (13).

De zussen-pianisten Marguerite en Blanche HENNEBERT kwamen een originele auditie brengen, ze speelden namelijk op een dubbele piano, een uitvinding van Gustave LYON, gebouwd door Maison Pleyel-Wolff et Cie. Dit weinig gebruikte instrument was interessant om pianoconcerto's in te studeren. Zij voerden er muziek voor twee piano's op uit (14).

Jacques THIBAUD (1880-1953), een jonge en begaafde violist, ontdekt door E. YSAYE, bracht op 27 augustus 1903 het vioolconcerto in e van C. SAINT-SAENS en twee composities van H. VIEUXTEMPS en H. WIENIAWSKY. Hij werd geloofd omwille van zijn gevoel en zijn virtuositeit (15).

De Nederlandse bariton Henri ALBERS, verbonden aan het Munttheater, boekte er een mooi succes en regelmatig zou hij er blijven optreden (16). In drie maand tijd hadden niet minder dan 35 gast-solisten hun medewerking verleend (17).

In juni 1904 waren er grootse plannen : er werden 150 solisten geëngageerd, voornamelijk zangers en zangeressen uit de belangrijkste theaters van Europa. De bedoeling was vanaf 1 juli 1904 bij ieder symfonisch concert (2 maal daags) een artist te laten horen (18).

Franz VON VECSEY, een elfjarige leerling van Jenö HUBAY, vertolkte vaardig en muzikaal het vioolconcerto van F. MENDELSSOHN, de week daarop het vioolconcerto in D van N. PAGANINI, op 16 augustus 1904 het eerste vioolconcerto van H. VIEUXTEMPS en het vioolconcerto in d van H. WIENIAWSKY (19).

Violist Fritz KREISLER (1875-1962) vertolkte op 14 juli 1904 het vioolconcerto van BEETHOVEN met een zelf gecomponeerde en zeer mooie cadens; hij bracht het zeer net en expressief. Zijn virtuositeit bewees hij in een "Duivelstrillersonate" van G. TARTINI op een thema van A. CORELLI (20).

Mark HAMBURG vertolkte op 21 juli 1904, voor de eerste maal in het Kursaal, het eerste pianoconcerto van P.I. TSJAIKOWSKY.

Één der belangrijkste klaviervirtuozen Leopold GODOWSKY (1870-1938) vertolkte het "Keizersconcerto" van L. VAN BEETHOVEN, zeer fijn, delicaat, poëtisch en groots; alleen was de eerste beweging iets te snel (21).

Francisque DELMAS (1861-1933), één der beste Franse zangers van het ogenblik zong een aria uit "De jaargetijden" van J. HAYDN en een aria uit "Don Carlos" van G. VERDI. Met een prachtige stem zong hij zeer expressief en het opgetogen publiek verlangde dan ook een bisnummer, wat hij hen niet gunde (22).

Francesco TAMAGNO (1850-1905), één der meest bekende Italiaanse tenoren, kwam op 15 augustus 1904 voor het eerst naar België zingen. Uit heel het land kwam er volk toegestroomd om hem aria's van U. GIORDANO, C. SAINT-SAENS, G. VERDI en ANTONI te horen zingen. Drie dagen later zong hij A. PONCHIELLI en J. MASSENET. Zijn stem was enorm krachtig en briljant en hij zong in het Frans zowel als in het Italiaans (23).

De volgende artist was Ferruccio BUSONI (1866-1924). Deze kon een 40-tal pianoconcerti uit het hoofd vertolken. In het Kursaal voerde hij een Concertstück uit van C.M. VON WEBER. Hij was ook als componist en dirigent bekend en lanceerde jonge, onbekende componisten zoals J. SIBELIUS (24).

Marix LOEVENSOHN kwam op 25 augustus 1904 terug met de eerste uitvoering van het cellocerto in a.

Louis-Joseph DIEMER (1843-1919), een Frans pianist en clavecinist, trad op 1 september in het Kursaal op. Hij had een enorme interesse voor oude instrumenten en bracht op clavecimbel kleinere composities van J. PH. RAMEAU, F. COUPERIN, C. DAQUIN, J. DANDRIEU en J.S. BACH. Op piano bracht hij "Nachtstück" van R. SCHUMANN en "Valse de concert" van zichzelf. Zijn clavecimbelstukken werden met bewondering beluisterd. Ook hij loofde de orkestbegeleiding in een brief aan dirigent RIMSKOPF. Op 13 september 1904 traden twee Oostendenaars op het podium als solist : Joseph VAN ROY (hoger diploma piano) en Georges BULCKE (bariton).

(vervolgt)

(1) S.O., 30.06 en 02.07.1901.

(2) S.O., 18 en 20.08.1901.

(3) S.O., 08 en 10.08.1901.

- (4) S.O., 18 en 20.08.1901.
- (5) S.O., 22 en 23.08.1901. Op 21.08.1902 voerde hij het derde pianocerto van Beethoven uit.
- (6) S.O., 15.07.1902.
- (7) S.O., 16, 17 en 18.07.1902.
- (8) S.O., 31.07.1902 en 01.08.1902.
- (9) S.O., 28 en 30.07.1902.
- (10) S.O., 02 en 03.07.1903.
- (11) S.O., 23.07.1903.
- (12) S.O., 24 en 25.07.1903.
- (13) S.O., 20 en 22.08.1903.
- (14) S.O., 21.08.1903.
- (15) S.O., 27 en 29.08.1903.
- (16) S.O., 30.08.1903 en 01.09.1903.
- (17) C.O., 06.10.1903.
- (18) Een aantal (60) van de geëngageerde zangers werden opgenoemd in S.O., 19.06.1904.
- (19) S.O., 05, 07, 12 en 14.07.1904; 16 en 30.08.1904.
- (20) S.O., 14 en 15.07.1904.
- (21) S.O., 04 en 05.08.1904.
- (22) S.O., 14 en 16.08.1904.
- (23) S.O., 15, 17, 18 en 20.08.1904.
- (24) S.O., 19 en 20.08.1904.

SCHRIJVERS AAN ZEE (5)

door Emiel SMISSAERT

In de loop van een rijkgevuuld bestaan op aarde ("Ik heb lang en gelukkig geleefd, heb mij met weinig tevreden gesteld, niets gevraagd en veel gekregen (...)") heeft Stijn Streuvels (1871-1969) de meeste landen van West-Europa bezocht en zelfs een reis gemaakt naar het toenmalige Palestina.

Aan de Belgische kust kwam hij af en toe, reeds voor de Eerste Wereldoorlog, en steeds tot zijn genoegen.

In het jaar 1949 nam hij, na een reis door de Belgische Ardennen en Luxemburg, in de tweede helft van de maand september, zijn intrek in Heist-Duinbergen van waaruit hij zoals vroeger het eiland Walcheren bezocht (26).

Enkele maanden daarvoor, op 21 en 22 mei 1949, had het eerste literaire weekend van het tijdschrift Dietsche Warande en Belfort in Oostende plaats gevonden. Met succes: alles verliep in een vrolijke en vaak uitgelaten sfeer in het Hôtel du Parc, uitgebaat door Gaston Duribreux in Mariakerke-Oostende. Er waren ruim tachtig gasten, zowel oudere als jongere, herinnerde Joos Florquin zich die ons, nog opgetogen, het verhaal overleverde. Onder de prominenten waren o.m. Ernest Claes, Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels met zijn dochters Dina ("Prutske") en Isa. Het is er vooral 's avonds en 's nachts (tot in de ochtenduren) zeer jolig aan toe gegaan en de al bejaarde Streuvels deed er aan mee als een jongeman. Iedereen werd uitgenodigd met een eigen prestatie de avond bont te maken. Anton van Duinkerken, in zijn beste jaren, pasticheerde Gezelle, Van De Woestijne en andere dichters op een superieure wijze en Streuvels werd gevraagd Het hutje bij de zee te zingen, wat hij met enige assistentie ook treffelijk deed. Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels stonden in een

sprankelend woordenspel hun man en lieten zich meeslepen door Het hutje bij de zee. Streuvels haalde korte tijd later, in een brief aan Joos Florquin, nog maar eens zijn hart op. Hij schreef o.m. "Ik geloof dat wij allen om 't even tevreden en voldaan van het verblijf aan zee en van het gezelschap zijn teruggekeerd en we zullen er goede herinneringen aan bewaren" (27).

Het duurde enkele jaren voor hij opnieuw aan de kust kwam, in Middelkerke. Op 17 december 1955 organiseerde de toenmalige Radio-Omroep West-Vlaanderen een openbare uitzending in het casino aldaar. Stijn Streuvels en Ernest Claes lazen ze voor uit hun werk en Streuvels bleef in het casino tot halfdrie in de ochtend (28).

In zijn vormingsjaren heeft Streuvels met zijn eerste boekhandelaar, Jos Vlietinck uit Oostende, een intens en vruchtbaar contact gehad. Dankbaar memoreerde Streuvels deze figuur die tot zijn wasdom had bijgedragen : "(...) Hij was een boekhandelaar uitden-duist, een model van een boekhandelaar, gelijk er nu geen meer te vinden zijn - iemand die het vak con amore oefende" (29).

Één van de acht Kerstvertellingen die Streuvels in de loop van bijna veertig jaar aan het papier toevertrouwde draagt als titel De Drie Koningen aan de Kust (1927).

Het verhaal neemt een aanvang met de lange, barre nachtelijke tocht van de haven af landinwaarts. Tenslotte wordt een boerderij bereikt. De hoofdpersonages, de Drie Koningen, werpen een steelse blik in een vertrek vol warme feestelijkheid. Groot is de teleurstelling wegens de aanwezigheid van een ander gekomen drietal koningen-met-de-ster en Pinkel, Karkole en Viane worden verjaagd door de plotseling losgebroken waakhond. Eindelijk ontmoeten zij een oude, gebochelde vroedvrouw die voor haar werk onderweg is naar een schamele woning. En precies in dat verblijf vinden ze, de drie vissers, niet enkel het wonder van het pas geboren kind maar ook het feestmaal, aangericht met hun eigen meegebrachte "klutske deelvis". Streuvels, echt en onvervalst in woordkeuze en zinsbouw, steeds daarin zichzelf getrouw, eindigt met enkele sublieme volzinnen :

(...) 't Geen hij (= Karkole) thuis bij de eigen kinderen verloren had en missen moest - meewarigheid en liefde - vond hij hier onverwachts, dubbel en drievoudig terug. Zijn geluk was zo volledig, reikte zover als de ogen dragen konden, het was een verzadiging van al zijn wensen en begeerten; hier nu, bij de Heilige Familie, in het stalleke, meende hij een laatste schuiloord en toevlucht gevonden te hebben.

Streuvels is oud geworden en heeft tal van soms heel hoge onderscheidingen mogen ontvangen. Één van de mooiste, zo vond hij zelf, is hem te beurt gevallen vanwege de Vlaamse jeugd. Om de negentigste verjaardag van Stijn Streuvels te gedenken en luister bij te zetten, vatte zijn uitgeverij Desclée De Brouwer het idee op een prijsvraag voor de jeugd uit te schrijven. Aan de jongens en meisjes uit de hogere cyclus van het middelbaar onderwijs werd een verhandeling gevraagd over het onderwerp "Als de bakker gaat schrijven over de Oogst", aan die uit de lagere cyclus "Een literair paspoort van Prutske" in ten hoogste twintig regels, met bijgevoegd een tekening van Prutske.

Op Hemelvaartsdag, donderdag 31 mei 1962, had de prijsuitreiking plaats in de grote zaal van het Oostendse Kursaal, in aanwezigheid

van een keur van prominenten en van ruim 2.500 enthousiaste jongens en meisjes. Er was een uitgebreid programma voorzien waarin zang, dans en declamatie elkaar afwisselden.

Een "Onvergetelijke Streuvelshulde" blokletterde het te Oostende uitgegeven Nieuwsblad van de Kust (30) en het loont de moeite enkele uittreksels uit het verslag te citeren.

Wij hebben reeds heel wat feesten meegemaakt in het Kursaal te Oostende, wij hebben daar meer dan eens een donderend applaus gehoord, maar zoals men daar vorige week donderdag Stijn Streuvels toejuichte, nee, dat hebben we nog niet meegemaakt. Het deed ons een beetje denken aan het applaus dat men over had toen vorig jaar Koning Boudewijn en Koningin Fabiola in het Kursaal kwamen, maar het was nog heviger, spontaner, effenaf aangrijpend. Terwijl de muziekkapel daverende muziek speelde, kwam Stijn Streuvels de zaal binnen, omringd door zijn echtgenote, kinderen en familieleden, adjunct-minister Van Elslande, burgemeester Piers en Kursaal-concessionaris De Ramée. Maar met zijn witte streuvelharen zag men Stijn tussen al die mensen best. Flink rechtop ging hij de trappen van het auditorium op. De ganse zaal veerde recht, er brak een applaus los dat horen en zien deed vergaan. Iedereen wilde Stijn zien, iedereen klapte om het hardst in de handen. Het duurde minuten lang, het was een welkom dat men slechts aan koningen geeft, maar dat de prins van de Vlaamse letterkunde al evenzeer verdiende.

HONDERDEN ANJELIEREN

Men had 1.500 ingangskaarten moeten weigeren voor deze jeugdhulde. De zaal stak nokvol met een enthousiaste jeugd.

(...)

Maar het mooist, het meest aangrijpend werd toch wel de hulde van Nonkel Bob van het jeugduur van de vlaamse TV die met kinderen uit Ingooigem Streuvels kwam huldigen. Zij zongen "Vrolijke Vrienden" en dan werd de film gedraaid, waarmede men de heerlijke dag van 3 oktober 1961 te Ingooigem herleefde : de aankomst van de postkoets met de zakken gelukwenskaarten voor Streuvels. En op dit ogenblik stormden de kinderen uit Ingooigem de zaal binnen en gooiden honderden anjelieren naar Stijn. De 91-jarige letterkundige wist geen blijf met al dat rood en wit, er stonden precies tranen in zijn ogen, moeder Streuvels veegde met haar zakdoek langs de wangen en dochter Streuvels, "Prutske" moest moeder troosten. Het was een moment dat Stijn, maar ook alle aanwezigen in de zaal zeker nooit zullen vergeten. Adjunct-minister Van Elslande kwam aan het woord. Gelukkige jeugd, die Streuvels huldigt, zei hij, want vroeger wachtte men honderd jaar om schrijvers te vieren. Gelukkige Stijn, die zijn kinderen ziet tot in het vijfde nageslacht. Met dit feest van dat levend symbool van onze letterkunde kunnen wij uitzingen dat wij trouw blijven aan onze taal. En dat is het groot geluk van een volk (...)

Een opgetogen Streuvels, van afkomst een landman maar in de wereld een gentleman, stuurde een rake, spirituele brief :

Mijnheer de Burgemeester,

De Zeemeermin heeft reeds haar plaats gevonden, als zij nu maar haar steert niet begint te kwispelen ?
Wat dan ?

Met eerbiedigen dank voor de hoge onderscheiding der stad Oostende en de schitterende gulle ontvangst !

1 juni 1962

Stijn Streuvels

Uiteindelijk is Streuvels op bijna achtennegentigjarige leeftijd als het ware "uitgedooft" : hij overleed te Ingooigem op 15 augustus 1969. André Demedts vermeldt in zijn biografische terugblik op Streuvels (31), dat :

(...) in de nacht van 14 op 15 augustus 1969 de Belgische vissersboot "Stijn Streuvels" uit Koksijde averij had opgelopen in de omgeving van de Wintertonbank. Het vaartuig werd naar Yarmouth gesleept. Op zaterdag 16 augustus 1969 was het weer zeewaardig en werd de terugreis naar zijn thuishaven aangevangen. Door een verkeerde beweging evenwel kwam het in botsing met een brug. Het zonk vrij vlug, maar de bemanning werd gered.

Voorheen was Stijn Streuvels al eens "overleden" verklaard, zogenaamd gestorven aan een hartcrisis. Het was een bericht, dat op een misverstand berustte en klakkeloos overgenomen was in De Standaard van 10 juli 1959... Streuvels tilde niet zwaar aan zijn "dood", integendeel, hij scheen zich in de diverse reacties erg te verkneukelen. Hetzelfde was enkele jaren eerder Ernest Claes overkomen. In zijn dagboek (32) noteert Claes : "Ik verneem, dat er vandaag (? juli 1951) in 'La Libre Belgique' het overlijdensbericht stond van een zekere Ernest Claes, te Koksijde overleden. Algemene consternatie !!"

Ook Marnix Gijsen (ps. van Jan Albert Goris, 1899-1984) was geen onbekende in Oostende. Na een welgevulde en succesvolle carrière die na de Tweede Wereldoorlog in het buitenland voortgezet en voltooid werd, vestigde Gijsen zich definitief in België (Elsene). Hij was regelmatig te gast in Oostende, waar hij verbleef in een appartement op de zeedijk van Mariakerke. In Oostende werd ook zijn tweede huwelijk gesloten.

In de novelle Nostalgie naar het Hazegras, Oostende (33) heeft Marnix Gijsen herinneringen opgehaald aan zijn vroege jeugd. Tijdens de zomervakantie werd hij door zijn moeder voor een maand naar Oostende gezonden. Olijk merkt hij op : "Het enige dat me op het Hazegras bevreemde was het Oostends dialect. (...) Ik leerde 'bottel' zeggen voor fles en 'strange' voor strand". (34)

In een klein opstel (35) getiteld In het klimaat van J. Ensor (gedateerd 27 februari 1939) geeft hij een mooi sfeerbeeld van Oostende :

(...) dat lieve parelmoeren licht van Oostende dat de zee van grijze zijde maakt en de lucht van wisselend satijn. (...) Op de dijk lopen de wandelaars. Benijdenswaardige kustbewoners die elke dag de ogen kunnen afwenden van der wereld pomperijen om het beminnelijke, dreigende of schrikwekkende

gelaat der zee te zien. (...)
Oostende is een stad in de stijl der uittrekbare
communieprentjes waar fijn kantwerk afwisselt met
glanzend en doorschijnend roos papier.

Maar Gijsen is op dat moment eigenlijk naar Oostende afgezakt
om er karnaval te vieren :

Waarom zou ik mijn voorkeur verbergen voor deze
luidruchtige, agressieve vulgariteit (...) ? (...)
deze uitgelaten, krijsende menigte die van herberg
tot herberg host, (heeft) James Ensor schitterend
geïnspireerd (heeft). Wer den Dichter will verstanden...
Al het raadselachtige, idiote en tevens grandioze
van zijn maskers loopt hier op straat en wij voelen
dat hij uit deze grondeloze vulgariteit onsterfelijke
schoonheid geeft geput.

Op het einde van het stukje komt evenwel de letterkundige weer
aan bod :

In de nacht daalt een dikke mist over de gesticule-
rende gekken en halve wijzen die wij zijn. De sireen
zet haar lied aan, zenuwverscheurend, onophoudend.
Een aarzelende klok luidt zachtjes achterna. Uit
het station stapt een eenzame reiziger in de mist.
Op onze lippen ligt Van de Woestijne's nobel vers :
"Ik kom vannacht, alleen, in deze zeestad aan..."

Noten

- (26) André Demedts, Stijn Streuvels : een terugblik op leven
en werk (Brugge, 1971), p. 314 en 316.
- (27) J. Florquin : Mijn Streuvelsboek (Brugge, 1971), p. 18-19.
- (28) A. Demedts, o.c., p. 330.
- (29) S. Streuvels : Boekenwereld, in "De boekenkast", jrg. 1,
1929, nr. 1, p. 1-2. Zie ook : E. Smisjaert : Enkele herin-
neringen van Stijn Streuvels aan zijn Oostendse boekhande-
laar Jos. Vlietinck, in : Biekorf, 1979, p. 177-179.
- (30) Nieuwsblad van de Kust, 7 juni 1962, p. 1 en 2.
- (31) A. Demedts, o.c., p. 369.
- (32) E. Claes, Uit de dagboeken van Ernest Claes. Deel 2 : Het
afscheid (Leuven, 1982), p. 38.
- (33) Opgenomen in : De grote god Pan : verhalen (1973), blz.
17-25. Het "Hazegras" is een Oostendse, nu goeddeels verkrot-
te wijk; het station der spoortreinen en de aanlegplaats van
de mailboten Oostende-Dover liggen in de nabijheid.
- (34) Op het einde van het verhaal weet Gijsen te vertellen, dat
"het wel veertig jaar duurde voor ik het Hazegras terugvond".
In zijn boek De leerjaren van Jan Albert Goris (1975) komen
twee foto's daterend uit die tijd voor :
- Oostende, 1908 : tussen twee vriendjes (o.c., blz. 7);
- Op vakantie in Oostende : kermisfoto, 1908 (o.c., blz. 12).
- (35) Opgenomen in : Scripta manent (1965), deel 6 : Monsters zonder
waarde, partim : In het klimaat van J. Ensor, blz. 319-321.



door Norbert HOSTYN

In deze aflevering komt DE RENBAAN aan bod.

XLXII - SCULPTUUR OP DE "TIR AUX PIGEONS"

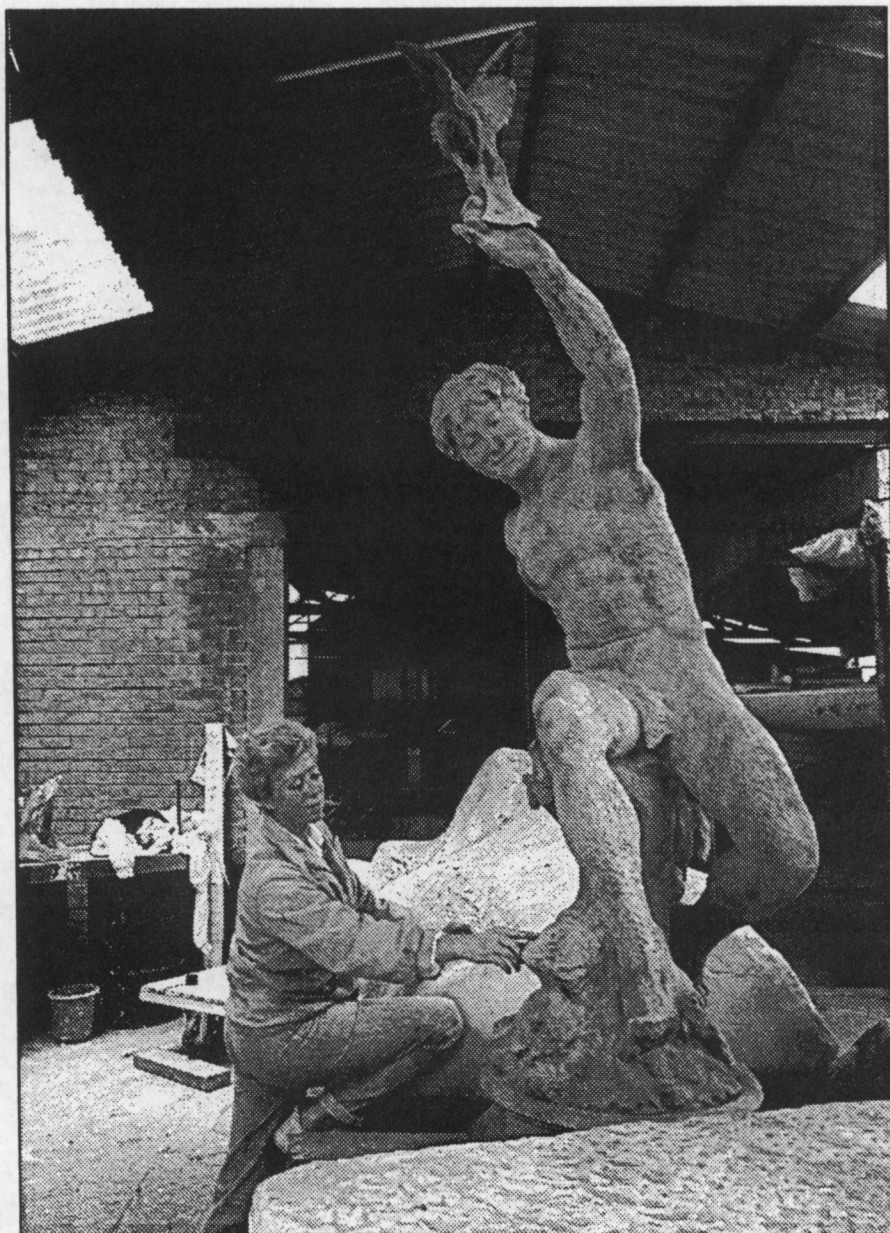
Verscholen binnen het domein van de Wellingtonrenbaan staat het gebouwtje van de "Tir aux pigeons" ofte duiveschiëting. Het werd in 1898-1899 gebouwd in de trant van een middeleeuwse burcht. (OOIB 4, nr. 47).

Op dit paviljoen - best te zien van op de begraafplaats - prijkt een grote gietijzeren sculptuur, een mannefiguur die een duif omhoog steekt voorstellende.

In 1988 werd deze sculptuur gerestaureerd door de Oostendse beeldhouwster Josiane VAN HOUTTE. Op het beeld vonden we geen indicaties qua auteur; wel een gieterijmerk : FONDERIE DE LA MEUSE.

Het beeld doet ons denken aan de trant van Jef LAMBEAUX.

zie : het Nieuwsblad (Streeknieuws Oostende), 15 juni 1988.



XLXIII - RENPAARD

Onze lezers kennen ongetwijfeld het bronzen beeld van een renpaard op de omheiningmuur van de Wellingtonrenbaan (Kon. Astridlaan).

De veel gehoorde stelling dat deze sculptuur een portret is van het legendarische paard "Prince Rose" (*) is zeker fout, daar het beeld reeds ruim voor 1914 aanwezig bleek op de renbaan (foto's en prentkaarten bevestigen dit).

zie : 00IB 4, nr. 44.

(*) te Oostende werd een straat naar dit renpaard genoemd ! Wellicht een unicum ?

XLXIV - PAARDEKOP

Op het toegangsplein van de renbaan staat sedert 1987 de sculptuur in blauwsteen "Paardekop" van de Oostendse beeldhouwster Josiane VAN HOUTTE.

Josiane VAN HOUTTE (Oostende, 1946) deed haar studies aan de Kunstacademie van Oostende. Het paard speelt in haar sculptureel oeuvre een grote rol, net als het ballet en de roeisport.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

PETRUS POTTIER

De heer Petrus POTTIER zag het levenslicht te Oostende in het jaar 1802.

Hij was de zoon van Anselmus, geboren te Bredene in 1758 en van Maria DEJAEGHER, geboren te Oostende in het jaar 1755.

De familie POTTIER was woonachtig in de Komediestraat (thans Louisastraat) 12 te Oostende.

Petrus POTTIER was bij de brandweer te Oostende. Hij had er de rang van brigadier en in deze hoedanigheid werd hij in 1865 verermerkt voor zijn geleverde diensten gedurende verschillende branden die onze stad hebben geteisterd.

1865 MEDAILLE IN GOUD Ø 24 mm

R. Wapenschild van Oostende omringd door 2 lauwertakken in kransvorm.

V. Een tekst in 9 lijnen :

LA VILLE D'OSTENDE/AU/CHEF D'ESCOUADE/P. POTTIER/POUR SERVICES
RENDUS/EN/DIVERS/INCENDIES/1865



FRANCISCUS MAES

De heer Franciscus MAES zag het levenslicht te Lombardsijde op 6 oktober 1876 en is overleden op 81-jarige leeftijd te Beernem op 2 mei 1958.

Hij was gehuwd met Maria VANDEKERCKHOVE, geboren te Oostende op 9 december 1882 en er overleden in de zeer hoge ouderdom van 95 jaar op 6 maart 1978.

Frans MAES was vooral bedrijvig op het toneelgebied. Hij speelde amateurstoneel bij de maatschappij "Hoop in de Toekomst" te Oostende.

Na de eeuwwisseling fungeerde hij gedurende verschillende jaren als jurylid in de nederlandstalige wedstrijden, die werden georganiseerd door dezelfde toneelvereniging.

Bij de opvoering van deze soort wedstrijden - in het bijzonder in het seizoen 1907-1908 - werd hij door de "Koninklijke Toneelmaatschappij Hoop in de Toekomst" gehuldigd.

Frans MAES werd vereremerkt met een medaille die zijn jarenlange bedrijvigheid en jurywerk bij deze toneelvereniging op het voorplan bracht.

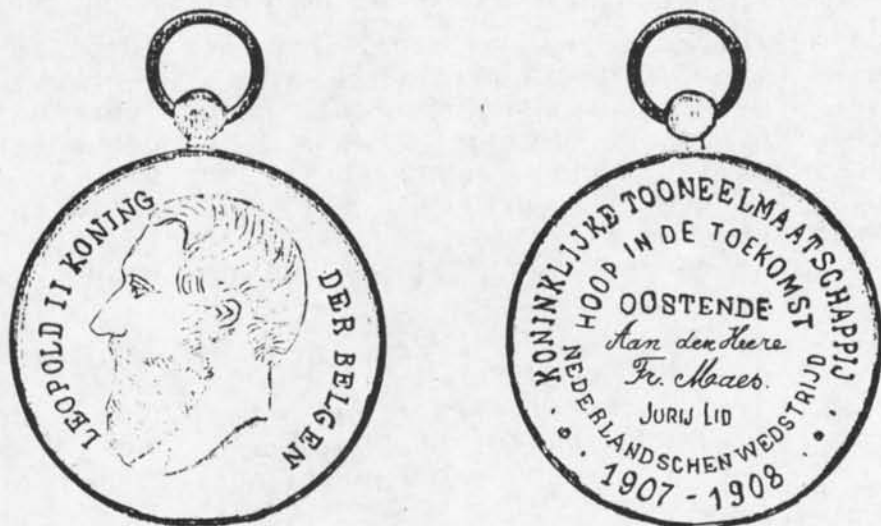
1908 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. LEOPOLD II KONING DER BELGEN.

Hoofd van Leopold II met lange baard links gericht.

V. 2 rondschriften met middenin een tekst in 4 lijnen :

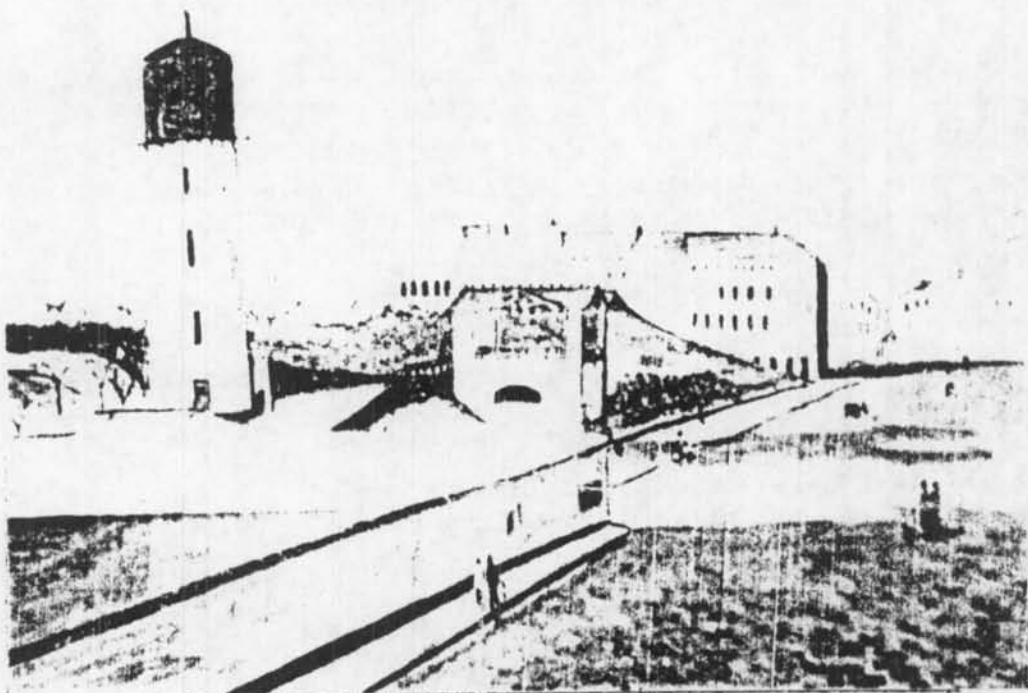
KONINKLIJKE TONEELMAATSCHAPPIJ . 1907 . 1908 . HOOP IN DE
TOEKOMST NEDERLANDSCHEN WEDSTRIJD OOSTENDE/AAN DE HEERE/FR.
MAES/JURY LID



WIE SCHILDERDE DEZE EERSTE OOSTENDSE WATERTOREN

De heer VANDEWALLE-WAELKENS stelde ons een vraag waarop we in de Kring tot nog toe geen antwoord vonden.

Eerst een afbeelding.



De vraag :

"De uitgave 'Oostende van toen' van de familie VAN ALDERWEIRELDT publiceert bijgaande foto. Volgens de opsteller werd het schilderij vervaardigd door één van de gebroeders DELARUWIERE, mensen die een verfwinkel hielden gelegen langs de Witte Nonnenstraat.

De afgebeelde fotokopie is een afdruk van een foto, in mijn bezit, rechtstreeks gekopieerd van het schilderij. Ik heb het schilderij gezien, er is geen handtekening of enig andere verwijzing naar de schilder. Volgens de huidige eigenaar, de heer NASSEL, werd het, in opdracht van zijn ouders, geschilderd door de heer VANHESTE (mogelijk Juvenal), die eveneens een verfwinkel uitbaatte doch langs de Romestraat. De familie NASSEL vestigde zich op het Hazegras rond 1900 en het schilderwerk van deze woning werd uitgevoerd door de voornoemde VANHESTE.

Het ware mij aangenaam moest iemand van de vereniging deze zaak kunnen ophelderen. De mogelijkheid bestaat dat het desbetreffende werk een kopie is. Want terzelfdertijd schilderde de heer VANHESTE ook de brand van de SS. Petrus en Pauluskerk. Van dit schilderij hangt er een kopie (?) in een restaurant op de Groentenmarkt".

In ons tijdschrift 2/86 blz. 86-55 drukten wij een gelijkaardige afbeelding af met als titel "De eerste watertoren" maar zonder meer gegevens over de oorsprong van de prent of afbeelding.

Wie weet meer ?

J.B. DREESEN

INDEX 1989

De index 1989 is verschenen !

U kunt ze bestellen door 125 ₣ te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1989". U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (16)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Terry LANKA

Hij studeerde aanvankelijk accordeon bij Astrid De Laender. Zijn eigenlijke naam is Walter SCHOUTTEET en is van beroep garagist te Leffinge. Hij is ook bekend als Steve KENWOOD op Radio Melinda. Na 13 jaar showbusiness wordt zijn 10e single uitgebracht.

- 1° Baby I thank you for the night; You make my life new van W. Schoutteet.
Terry Lanka, zang; met begeleiding.
Sunlight Records Middelkerke SNT 100781; 1 single (uitgave 1981).
- 2° He'll have to go (J. & A. Allison-T. Lanka). Hot line (W. Schoutteet-T. Lanka).
Terry Lanka and the Big-Boys (2).
Rainbow R 575; 1 single.
- 3° Bij de haven van Oostende. Sentimental me.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color C84040; 1 single.
- 4° Schatje. Heel diep in mijn hart.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color C84052; 1 single.
- 5° Als je maar dicht bij me bent. Sing my story.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color 84054; 1 single (uitgave 1986).
- 6° Zomerdromen. Baby Love.
Terry Lanka, Sandy Lencie (2), zang met begeleiding.
Color 84059; 1 single.
- 7° Maria Dolores; Jij en ik.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
G.W.M.G. S88001; 1 single (uitgave 1988).
- 8° Als m'n opa en mijn opa; Zon in Acapulco, van M. Cosijns, G. Buysse en W. Schoutteet.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
G.W.M.G. 88003; 1 single (uitgave 1988)

LAURENTIUS (Bredene)

Laurentius VANACKER geboren te Torhout op 24 februari 1942. Momenteel elektrotechnicus NMBS. Volgde conservatorium te Oostende voor notenleer en klassieke gitaar. Is componist-auteur, producer, zanger. Was voorzanger bij de popgroep The Swallows en bij de rockgroep The Bunck (1960-1976). Optredens in binnen- en buitenland. Als Belgisch correspondent schrijft hij artikels voor het tijdschrift Guitar International.

Bron : - persoonlijke mededeling.
- Wie is wie in Vlaanderen ? Brussel, 1985.

- 1° Zomerliefde; Op vakantie naar Oostende; tekst en muziek Laurentius Vanacker en Andy Lee (2).
Laurentius, zang; met begeleiding.
Parsifal 1024; 1 single (uitgave 1980).

- 2° Het diploma; De pil; tekst en muziek Laurentius en Andy Lee (2).
Laurentius, zang en gitaar; met begeleiding.
Parsifal 1038; 1 single (uitgave 1982).
- 3° Marion mannequin; Kleine Katrien; De pil; Moederdag; Op vakantie naar Oostende; Gekke Lena; De barmeid; Het diploma; Zomerliefde; De fabriek.
Laurentius, zang, tekst en muziek; Andy Lee, muziek, bass; J.-M. Aerts, gitaar; Bernard Dewulf, moog, string ensemble, viool; G. Slingeneyer, electr. piano, e.a.
Opgenomen door Studio Ace Antwerpen.
Assekrem ASS 83301.

Dokter Herman LECOMPTE (Knokke-Heist)

- 1° Dokter Le Compte : Oh no John, volkslied uit Somerset. Man is for the woman made, van H. Purcell. Early one morning, anoniem 17e eeuw. Tant que vivray, van P. Attaignant.
Dr. H. Lecompte, verteller; Begga D'Haese, zang; L. Misschaert, luit.
Opgenomen ten huize van de dokter op 8-10-1979.
Discus Gistel 7020; 1LP.

Bob & John LENY

- 1° Ce soir (D. Oliviero). Vivre pour aimer (J. Hillebrandt-G. Slingeneyer).
Bob & John Leny, zang; met begeleiding.
Belfort 85-18144X; 1 single (uitgave 1975).

Lucy LOES

Lucienne VANBESIEN werd geboren op 24 januari 1928 op de Visserskaai nr. 1 te Oostende.
Zij had geen muziekschool nodig, want het zingen zat haar van jongs af in het bloed. als nicht van Lucy MONTI werd zij gevraagd, in haar plaats in het openbaar te beginnen optreden. In het begin van de jaren '80 trad zij eerst in gesloten gezelschap op, vooral voor de 3de leeftijd. Nadien zong zij ook tijdens optredens van bekende artiesten, in de kuststreek. Zij zingt ook elke zaterdagavond in haar eigen café 't Safierenhof op de Konterdam in de Zandvoordestraat. In die laatste negen jaar heeft zij reeds 10 grammofoonplaten opgenomen waaronder een LP. Zij is zeker de nummer 1 van de Oostendse zangeressen.

Bron : persoonlijke mededeling.

- 1° De majoretjes; Ikke en m'n zeune van Bert Gevaert en Jo Deensen.
Lucy Loes en Danny, zang; met begeleiding.
Jet Records 8026; 1 single.
- 2° Dikke madam, van F. Feys en J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
112681; 1 single.
- 3° M'n eerste lief, van F. Feys en J. Deensen.
Je moe kunnen vergeven, van F. Feys en W. Lustenhouver-J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
Roadrunner 820124; 1 single.
- 4° Lucy van de staminee; Kom, zet ge bie, van F. Feys en J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
Roadrunner 820233; 1 single.

- 5° 'n Visscherslief, van F. Feys en J. Deensen. In de goeien oeden tied, van F. Feys.
L. Loes, zang; met begeleiding.
 Roadrunner 830339; 1 single.
- 6° Hèël Oostende dragen 'k in mien herte; 'k Gon zo gèren no Benidorm; Ikke en m'n zeune; De majoretjes, van Jo Deensen en Bert Gevaert. We zitten weer in d'ambiance, van B. Gevaert. M'n eerste lief; 't Is gedaon met de dikke madam; In de goeien oeden tied; Lucy van de staminee; 'n Visscherslief; Kom, zet je bie, van J. Deensen en F. Feys. Op de vissemarkt zien 'ik geboren (Du gris-Denech).
L. Loes, zang; met begeleiding.
 Monopole MLP 0255/1031; 1LP (uitgave 1986).
- 7° De tsjoeke-tsjoeke-tring; 'k Zoen willen een tot hèn, van B. Gevaert en J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
 Opgenomen te Heist-op-den-Berg.
 Monopole S 2560; 1 single (uitgave 1988).
- 8° De Vlaamse hukkelbuk, van B. Gevaert-J. Dany.
 De bierbuk, van B. Gevaert-J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
 Monopole S2581; 1 single (uitgave 1988).

LOMBARDSIJDE

- 1° Freddy Maertens, van R. Danneels en W. Lustenhouer.
 Willy Lustenhouer, zang; met orkest Francis Bay.
 Decca 18.182; 1 single (uitgave 1977).

LUDWIG VAN...

- 1° Ik hou van jou, I love you, je t'aime, ich liebe dich, van A. Dorchain.
 B-kant : instrumentale versie.
Ludwig Van... & Sabica Girls, zang.
 B. Dewulf, muzikale uitvoering en productie.
 Opgenomen in Le Beach Studio Middelkerke.
 Excess records ER 1003; 1 single (uitgave 1988).

Bobby MARTY (Nieuwpoort)

In 1987-1988 treedt hij bijna uitsluitend in Frankrijk op.

- 1° Oh Nathaliëtte, van E. Martens-J. Dils. Kinderogen van E. Martens-H. Silver.
Bobby Marty, zang; met begeleiding.
 Monopole S 673; 1 single.
- 2° De heksenjagers; Onze karnavalprinses, van E. Martens-J. Delaere.
Bobby Marty & Restoration, zang; met begeleiding.
 M.D. International Records 8121; 1 single + tekst (uitgave 1982).
- 3° Une belle nuit d'hiver, van J. Delaere-E. Martens. Pour un tout petit baiser, van J. Delaere-E. Martens en W. Dejaeghere.
Bobby Marty, zang; met begeleiding.
 Productie Mike Dorian.
 M.D. International Records 8720; 1 single (uitgave 1987).

door Norbert HOSTYN

- Als kind kende ik in "Papa Dauphins" een iets oudere jongen, puber die we bijzonder benijdden om zijn vlotte omgang met de meisjes van de club; bovendien genoot hij ons aller bewondering omdat hij moeiteloos een collectie haarlokjes aanlegde van alle meisjes in de speelclub die hem in de smaak vielen. Het haarlokje als pars-pro-toto ?

- Ouders hadden en hebben dikwijls de gewoonte haarlokjes van babies en kleuters af te knippen om ze te bewaren in omslagjes of dergelijke. Soms geeft men als reden op later de verkleuring van het haar te kunnen controleren. Eigenlijk wil men iets "vasthouden" van het beminde kindje.

- Om dezelfde reden ook bewaarden/bewaren vele mamas piëteitsvol de afgeknipte "paardestaart" van dochttertje lief, wanneer die ertoe besluit definitief komaf te maken met de lange haartooi van de kinderjaren.

- Ook van stervenden of overledenen gebeurde het afknippen van haarlokken vroeger zeer regelmatig. In de nalatenschap van Emile BULCKE bij "De Plate" bv., vonden we zo'n lokje terug van zijn dochttertje Dinah. Haarlokken als persoonlijke herinneringen van een geliefde dode; een stukje doorleefde tragiek.

Haar.... Je blijft er niet zo direct bij stilstaan, maar toch kent men het blijkbaar een rol toe, hetzij als talisman, als souvenir, als bindmiddel in een liefdes- of vriendschapsrelatie, over de grenzen van de dood heen.

Van daar naar het gebruik van menselijk haar als grondstof voor het vervaardigen van siervoorwerpen en voorstellingen, is maar een stap.

De gewoonte duikt blijkbaar op kort voor 1800 : de tijd van de opkomende romantiek met hernieuwde aandacht voor het gevoel, al gauw gevolgd door de Biedermeier-tijd : een knusse burgersfeer die het hele Burgelijke Europa enkele decennia in haar greep zou houden.

De mode van dit haarverwerken verspreidde zich alras over heel West-Europa en Engeland, en verdween terug ca. 1900, al bleef er tot ca. 1940 in Rothenkirchen (Sachsen) een firmaatje over waar broches en medaillons met bloemen-in-haar vervaardigd werden. Ook maakte men er... horlogekettingen uit kunstig gevlochten haar.

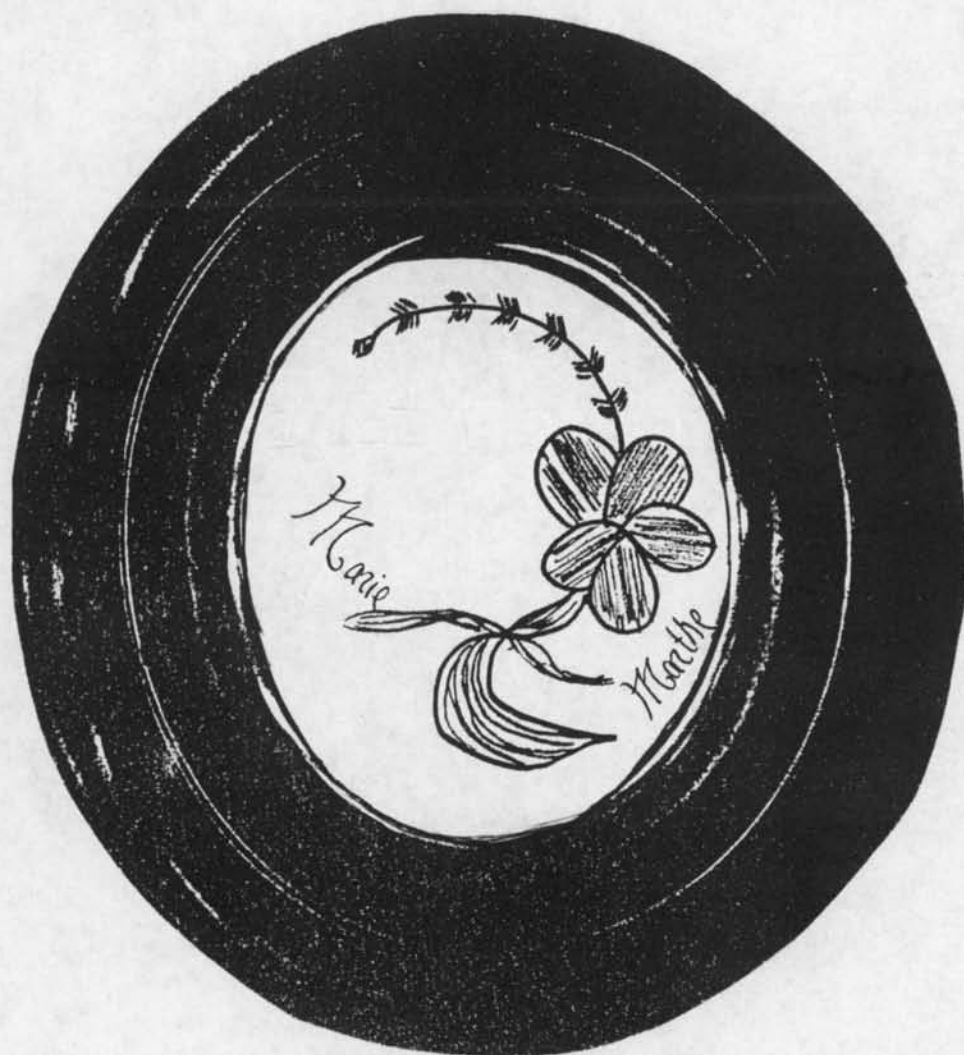
De techniek van haarverwerken werd toch het meest gebruikt voor het vervaardigen van aandenkens aan overledenen; soms bleven het louter decoratieve werkstukjes, meestal met florale motieven. In andere gevallen groeiden ze uit tot heuse haar-schilderijtjes. In regel werden ze streekgebonden vervaardigd door getalenteerde haarkappers, pruikenmakers, silhouetsnijders, etc.

Almanakken en magazines publiceerden handleidingen en patronen om ze thuis te maken.

Niet alleen een overlijden was de aanleiding tot het vervaardigen van een "haarschilderij" : ook een definitief afscheid, het binnentreden in een klooster, een jubileum of gewoon : hechte vriendschapsbanden.

Ons Heemmuseum bewaart twee objecten die met haar zijn vervaardigd :

- een medaillon in zwart hout met daarin een floraal haarstukje met de namen Marie en Marthe.



- een medaillon, een echt "haarschilderijtje" deze keer met de voorstelling van een grafzerk onder een treurwilg; geflankeerd door 4 cipressen.

Het opschrift luidt : SOUVENIR DE PIERRE FANCOIS BONNEL
NÉ A OSTENDE LE 18 MAI 1826
ET Y DÉCÉDÉ LE 16 MARS 1878

FOTOBLOKZIJDE FEBRUARI

Bij de fotoblokszijde van het februarinumnummer werd de begeleidende tekst, per vergissing, niet afgedrukt.

Het is dezelfde tekst als de fotoblokszijde van het januarinumnummer.

BREKEN & BOUWEN : DE KONINKLIJKE VILLA

-bovenste foto : 1953

-onderste foto : 1955

J.P.F.

ENSOR - TELEFOON !!!

Een late januari-avond. Telefoongerinkel.

- Allo, D...
- Excuseer voor het nog zo laat bellen, Mr. D... Hier W...
- Ha, Mr. W..., waarmee kan ik U van dienst zijn ?
- Catalogue illustré. Lalon de Gand 1892, zegt u wat ?
- Zeker Mr. W... en ?
- Kunt U mij het aantal inschrijvers opgeven, Mr. D... ?
- Zeker Mr. W..., onmiddellijk !
- Onmiddellijk Mr. D..., zal wel niet mogelijk zijn.

En zo was het !

Onmiddellijk "het aantal" opgeven bleek zeker onmogelijk, want tellen maar, met als resultaat : 66 bestuursleden en 913 inschrijvers, dus een kleine 1.000 !

Weet U dat deze catalogus acht etsen bevat, waaronder "een Ensor" namelijk "De molen van Mariakerke". In 1892 droeg deze ets echter de titel "In de duinen van Mariakerke" en werd ± 1.000 x afgedrukt voor deze catalogus.

Wie heeft en geeft mij nog zo'n tip om het aantal afdrucken van een Ensor-ets te kennen.

Dank U, Mr. W... !

Fred DUFAIT

HET KASTEEL VAN ZANDVOORDE (NU OOSTENDE) : EEN QUIDPROQUO

door Richard VERBANCK

Onlangs verscheen een boek over plaatselijke geschiedenis getiteld : "1030 jaar Bredene. Op zoek naar onze priorij", door Karel CLYBOUW. Schrijver is een verdienstelijk en geestdriftig heemkundige die zich tot doel stelde een didactisch werk te schrijven rond de voormalige priorij Sint-Rikiërs te Bredene.

Teveel geestdrift kan echter in veel gevallen negatief uitvallen. Dit boek is er het bewijs van. Vijf minuten doorbladeren was voldoende, want sommige in het oog springende tekeningen en plannen logen er niet om.

De grootste struikelsteen vormde een "afbeelding" van de priorij. Dit is het koninginnestuk van het boek en is reeds te zien op de kaft. Schrijver is er stellig van overtuigd een afbeelding van de priorij gevonden te hebben op een hertekende kaart, gepubliceerd door VLIETINCK (tegenover blz. 62). De oorspronkelijke kaart dateert uit 1553.

Het spijt me zeer K.C. te moeten teleurstellen en verplicht zijn te zeggen dat dit een vergissing is. Het kasteel op het kaartje toont ons het kasteel van Zandvoorde. Hogerop vinden wij eveneens het kasteeltje nabij Sinte-Catherine, het Hof Ste-Catheline ten Bogaerde. Beide kasteeltjes vertonen, al dan niet foutief, een toren met kruis en haan. Het kasteel van Zandvoorde is het duidelijkst te zien op het Engelse plan uit 1600 (waarop ook het fort

van Bredene-dorp te zien is). Er is een tekst bijgeschreven :
"Petit casteau ou Lennemy a esté logé". Verder wordt dit kasteel
vermeld in VERBOUWE (Iconografie van het arrondissement Oostende),
en wel als volgt onder hoofdstuk Zandvoorde :

1601 - (nr. 1177) Klein gezicht op het dorp met de vernielde kerk
en het oud omwald kasteel "DUVELSGAT" dat men hier afgeschetst
ziet, aan de zijde van de brug, met twee zware hoektorens. Op
het plan van Jacobus HORENBOULT (gravure 7). (Nota : op dit plan
staat eveneens, helemaal aan de rand, een gedeelte van het fort
van Bredene).

Verder vond ik in mijn dokumentatie het kasteel, heel klein maar
duidelijk, op een Engelse kaart (rond 1587) en op een kaart die
te zien was op de tentoonstelling "Brugge en de Zee", met het
"Concept van de nieuwe vaerdt" (Plassendale-Brugge).

Achteraf moet het kasteel vervallen geraakt zijn want op een manus-
criptkaart (rond 1650) vinden we het onder de benaming van "De
Duvelstorre". Het lag langs de weg die leidde van de Legaarsdijk
naar Zandvoorde. De resten, al of niet verbouwd tot hofstede,
zijn nog te zien op de kaart van FERRARIS.

Het kasteel moet dus belangrijk geweest zijn aangezien men het
terugvindt op de meest rudimentaire schetsen. Meestal is de afbeel-
ding juist, zijnde een vierkant gebouw met vier ronde hoektorens
die omwald is.

Veel in het boek van K.C. is afgeleid van de foutieve interpretatie
van het plan van 1553 : schaalmodel, grondplannen, afbeeldingen
en niet te overziene verkeerde gevolgtrekkingen.

Jammer voor de schrijver moet ik hier nog verkeerde zaken naar
voor brengen. Het strekt hem tot eer dat hij op het einde van
zijn inleiding schrijft : "Het zal ons in de toekomst verheugen
indien anderen iets vooropstellen of aantonen dat juister wordt
bevonden". Ik wil echter het voorbeeld niet volgen van een rijksar-
chivaris die ooit, in een elitair tijdschrift, het verdienstelijk
boek van een Blankenbergse journalist van A tot Z in de vernieling
trapte.

K.C. is er blijkbaar onwetend van dat foutief geschrijf over het
gehucht "Blutsyde", dat tot voor kort beschouwd werd als een verdwe-
nen vissersgehucht, liggende vóór Bredene aan een inham, rechtge-
trokken werd in het boek "Bredeniana" (1988). Lezers van "De Plate"
kregen hiervan een voorproefje in het januarinumnummer 1988. Met hulp
van vriend J. DREESEN kon de plaats nauwkeurig gesitueerd worden in
de huidige havengeul van Oostende. Alles wat in het hier besproken
boek geschreven wordt over dit onderwerp is dus foutief.

Ik heb mij ook bedenkingen gemaakt over het gebruik of misbruik
van kaarten. Er wordt nl. geschreven over kaarten uit de tijd
der Romeinen en uit het jaar 860. Zelfs tijdens de middeleeuwen
had men geen besef van een fatsoenlijke kaart. Velen hebben in
de vorige eeuw kaartjes getekend met het veronderstelde uitzicht
van de kuststreek in vroegere jaren. Nu nog zijn de discussies
daaromtrent in volle gang.

Het meest kritisch sta ik tegenover het gebruik van een kaart van
VAN DER BEKE (1538). Deze kaart kan hoogstens dienen als model voor
de decoratie van een stationshal. Het is algemeen geweten dat deze
"kaart", en zeker voor wat de kust betreft, niet realistisch is. Ver-
gelijk even met de "Grote kaart van Vlaanderen" van MERCATOR (1540)

en deze van POURBUS (1560). VERBOUWE oordeelt als volgt : "Behalve de voornaamste waterlopen geeft deze kaart kleine (gefantaseerde) schetsen van kerken en andere monumenten". In 't kort : VAN DER BEKE heeft er met zijn muts naar gesmeten. Jammer genoeg heeft K.C. zelf een kaartje getekend met alleen wat hij beschouwt als wachttorens en dit gesteund op het werk van VAN DER BEKE. Hierdoor worden kerken, vuurtorens of vierboeten en kastelen in dezelfde saus gebraden. Het worden allemaal wachttorens, ook de oude kerk van Oostende, tegenaan zee, die bij het beleg zou verdwijnen. Als gevolg hiervan wordt geschreven dat Oostende "geducht versterkt" was, waar planmaker VAN DEVENTER, tien jaar later, geen enkele versterking heeft gezien.

De geestdrift van K.C. voor wachttorens en terpen in de streek van Bredene doet hem soms uitglijden. Bij het vernoemen van een paar hypothetische terpen - of moten - vermeldt hij in één adem : Raepeseburg, Ter Torre, de Cruysbergh (een binnenduin) en het Spanjaardsduin ! Op de kaart in vogelvlucht van LE POIVRE (beleg van Oostende) is heel klein de vernielde kerk van Bredene te zien. Ook dit wordt een wachttorens.

Over forten lezen we op blz. 180. Afgezien van een foutieve datum lees ik dat, vóór het beleg, Roanefort zou gebouwd zijn aan de Blauwe sluis, een fort aan de sluizen van Slijkens en één aan de Groenedijk. In die tijd was er geen Groenedijk, waren er geen sluizen van Slijkens en ook geen Blauwe sluis. Zo is er ook sprake over een kanaaltje vanaf de Blauwe sluis naar het dorp. Bewust kanaaltje vertrok vanaf Plassendale.

Historische fouten : het vermelden van Oostende, als stad, in 814. Op het einde van het werk schrijft K.C., met als bron "Dits de excellente Cronike van Vlaendren", dat in 1436 de Engelsen vanuit Calais geheel W-Vlaanderen, WAARONDER BREEDENAERDE, plunderden en dat dus ook Bredene werd geplunderd waarbij de Engelsen gehele karrevrachten buit terugvoerden naar Calais ! Wees gerust, BREEDENAERDE is de streek nabij Calais (Ardres), en er werd geplunderd tot aan de IJzer en de streek van Wervik, terwijl hun vloot de Zwin- en Scheldestreek aanpakte. Bredene werd helemaal niet geplunderd.

We hadden wat kritiek verwacht ten overstaan van bepaalde bronnen. Bij voorbeeld deze waar een zekere kanunnik beweert dat reeds ten tijde van Karel de Grote, de abdij Saint-Riquier uit Ponthieu een bijhuis had te Bredene.

Schrijver verkeert in de mening dat hij de eerste zal zijn die aantoonde dat de parochie van Bredene ouder is dan het jaar 1087, jaar waarin de abdij van Saint-Riquier het eeuwigdurend personaat verwierf over de kerk van Bredene. Dit is open deuren instampen want reeds vroeger werd dit geschreven (o.a. in "Zoeklicht op Bredene" van R. EECKHOUT (1966) en "Bredeniana" (1988), en dit aan de hand van de bekende akte uit 1087. In dit jaar kreeg ook de abdij van Hasnon s/ Scarpe het personaat over de parochie Menen. Uit de gelijklopende tekst van de akte kan men eveneens opmaken dat Menen reeds voordien een kerk bezat.

Het is waar dat ieder het recht heeft te schrijven wat hij wil, ook dat ieders mening dient geëerbiedigd te worden. Heemkundigen hebben echter de plicht eventueel historische vergissingen recht te zetten.

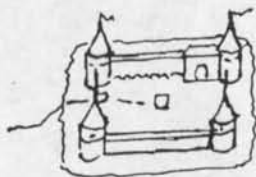
Kasteel van Zandvoorde



1553
Kaartje in Vlietinck



1563
Kaart Pourbus
Brugse Vrije



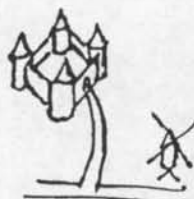
1600
Engelse kaart



1587
Schetsmatige
Engelse kaart



1601
Plan Horenboul
" Duvelsgat "



1612
Plan
Nieuwe vaart



1650
" De Duvelstorre "

BOEKEN - BROCHURES - PUBLICATIES

Volgende boeken, brochures en publicaties zijn nog steeds te verkrijgen in ons Heemmuseum.

- Langs de galerijen door O. Vilain : 225 Fr
- Ostendiana III : 500 Fr
- Ostendiana IV : 500 Fr
- Ostendiana V : 650 Fr
- Index De Plate 1988 : 150 Fr
- Index De Plate 1989 : 125 Fr
- Brochure "Polders en Wateringen" : 125 Fr
- Brochure "Emile Bulcke" door N. Hostyn : 125 Fr
- Museum Gids "Van Oostende tot Maaseik" : 100 Fr
- O.L.Vrouw ter Duinen door G. Billiet : 100 Fr
- Le mariage de Zotte Louis door J. Gheeraert : 125 Fr
- De Visserskapel door K. Clybouw : 145 Fr
- Het Onderwijs te Bredene door K. Clybouw : 450 Fr
- De Geschiedenis van de Oostendse politie door D. Deschacht : 600 Fr
- De Geschiedenis van de Oostendse brandweer door R. Villeirs : 990 Fr
- 150 jaar Stedelijk lager onderwijs te Oostende door H. Van Den Weghe : 690 Fr
- Wellington Hypodroom Oostende 1883-1983 : 750 Fr
- Oostende herbouwt : 100 Fr

- Ostende. D'un village de pêcheurs à la reine des plages : 100 ₣
- Ostende à coeur ouvert : 50 ₣
- Catalogus tentoonstelling "Oostende Vrijhaven" : 10 ₣
- Catalogus tentoonstelling "De gedecoreerde dood" : 5 ₣

Men kan ook bestellen door storting op rekening 750-9109554-54 van De Plate - Oostende. Per besteld artikel moet de prijs echter wel verhoogd worden met 10 ₣ portkosten.

EERSTE LIJST VAN DE MILDE SCHENKERS VOOR HET "FONDS MUSIN"

Dhr. E. SMISSAERT - Oostende	1.000 ₣
Dhr. G. BILLIET - Oostende	500 ₣
Dhr. M. VAN DAMME - Oostende	500 ₣
Mevr. John LAUWEREINS - Brussel	1.000 ₣
Dhr. en Mevr. J. DREESEN-HERRLING - Oostende	1.000 ₣
Dhr. en Mevr. JACOBSEN-VANTHUYNE - Oostende	200 ₣
Dhr. en Mevr VANDEWALLE-WAELKENS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. D. BEIRENS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. W. MERLEVEDE - Winksele	1.000 ₣
Mevr. VAN GLABBEKE - Brussel	1.000 ₣
Dhr. J. LAUWEREINS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. R. BORREY - Oostende	500 ₣
Dhr. J. VAN HOECK - Oostende	1.000 ₣
Dhr. Ch. HEILMAN - Oostende	10.000 ₣
Dhr. A. TIMMERMANS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. E. WALLEYN - Oostende	200 ₣
Mevr. C. ROOSE - St. Agatha-Berchem	100 ₣
Dhr. M. PLOVIE - Oostende	100 ₣
Dhr. A. PERDAENS - Oostende	100 ₣
Dhr. O. SIMOENS - Oostende	250 ₣
Dhr. en Mevr. J.P. FALISE-MAES - Oostende	1.000 ₣
	23.450 ₣

Deze lijst werd afgesloten op datum van 15 februari 90

Met onze hartelijke dank

De Raad van Beheer

Op onze vraag naar inlichtingen over de LUNETTERIE BELGE kregen wij de zeer gewaardeerde reactie binnen van ons geacht lid, de heer J.A. VANDEWALLE-WAELKENS. Hij zond ons de hiernavolgende foto-print van een prentbriefkaart. Op te merken valt dat de reclame op de keerzijde van de prentbriefkaart volledig in de Engelse taal werd opgesteld. De tekst luidde :

Spectacles, Eyeglasses, Field and Operaglasses. Lense manufactory
LUNETTERIE BELGE
Henri Vael, Qualified Optician
84 rue de la Chapelle, Ostend (near the bridge)
All our goods are marked in plain figures
Repairs delivered the same day. Free sight Testing
La Commerciale Moderne, Anvers - Tel 24060



IN DIT NUMMER

- blz. 68 : J.B. DREESEN : Oostende laat het Waasland niet los.
blz. 69 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens wereldoorlog I (8).
blz. 74 : J.B. DREESEN : Mondharpen ofte mondtrommels.
blz. 77 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
blz. 80 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (5).
blz. 85 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XLXII - XLXIII - XLXIV.
blz. 86 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.
blz. 87 : J.B. DREESEN : Wie schilderde deze 1ste Oostendse watertoren.
blz. 89 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (16).
blz. 92 : N. HOSTYN : Haar. Nota's bij enkele curiosa uit ons museum.
blz. 94 : F. DUFAIT : Ensor-telefoon !!!
R. VERBANCK : Het kasteel van Zandvoorde (nu Oostende).
blz. 90 : J.A. VANDEWALLE : Lunetterie Belge.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begravenissen
Crematies

NUYTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende



RESTAURATIE SCHILDERIJ FRANÇOIS MUSIN

Sedert verscheidene jaren bezit onze Heemkring een schilderij van François MUSIN. Het is een olie op doek en stelt een gezicht op de kursaal, de zeedijk en het groot strand voor. Tot nu toe werd het tentoongesteld in de afdeling "Belle Époque" van het museum.

Ongelukkig is het in een deerniswekkende toestand. Het schilderij is gescheurd en vuil geworden en ook de omlijsting is er erg aan toe.

Schilderij en omlijsting moeten dringend gekuist en hersteld worden. Maar dit kost geld, veel geld, indien wij het willen laten uitvoeren door een deskundige hand. De totale prijs bedraagt 90.000 ₣ B.T.W. inclusief.

Deze uitgave kan onmogelijk alleen door onze kas gedragen worden. Daarom doen wij een beroep op onze leden en openen een SPONSORLIJST. Iedere gift, hoe klein ook, is van harte welkom.

De naam van de sponsors (tenzij anonieme giften) zal gepubliceerd worden in ons tijdschrift.

Eenmaal het schilderij hersteld zal het met een kleine plechtigheid terug in het museum geplaatst worden.

Wij zijn er van overtuigd dat deze oproep een ruime weerklank zal vinden. Met uw giften en de bijdrage van de Kring moeten wij in staat zijn dit kostbare schilderij te laten herstellen. Indien de herstelling nu niet uitgevoerd wordt is het schilderij binnen enkele jaren onherroepelijk verloren.

Giften kunnen gestort worden op rekening 000-0788241-19 van De Plate Oostende met vermelding "MUSIN".

Met onze hartelijkste dank

De Raad van Beheer

MET DANK AAN ONZE LEDEN DIE REEDS GESTORT HEBBEN ! !

Fotoboek JAN PIERS 70 13 juni 1990

Jan Piers wordt op 13 juni 70 jaar!

De Oostendse Persclub geeft een «**Fotoboek**» uit ten voordele van het Sociaal fonds. Jan Piers gaf de Club hiervoor zijn **archief van 7.000 foto's** ter beschikking.

Daaruit koos men er 700. Het leven en de loopbaan van Jan Piers is best te beschrijven met foto's.

Het Fotoboek is prachtig uitgegeven 370 blz. 700 Foto's. Talrijke kleurfoto's en karikaturen. Reportages over het afscheid.

Deze publiciteit is de enig mogelijke manier om dit bekend te maken.



JAN PIERS

1920 - OOSTENDE - 1990

Wij zien hem leven in familie, op school, op de universiteit te Leuven. **Studies, organisaties, huwelijk, advocaat, député, senator, burgemeester, minister, consul, voorzitter van de Touring Club. Koninklijke, prinselijke, ministeriële, artistieke, folkloristische, sportieve ontvangsten en feesten. Met collega's, medewerkers, honderde bekende of onbekende verdienstelijke mensen.**

Interviews. Thuis, vacanties. Politieke, economische, sociale acties. Na het ontslag uit de politiek.

De oplage is beperkt. De inschrijvers worden in het boek vermeld en ontvangen het op de receptie van zaterdag 16 juni. (uitnodiging voor twee personen). Of nadien thuis.

Te storten **vóór 5 mei 1990:** 1770 fr. op rek. nr. 384-0086498-58 van de «Oostendse Persclub», vermelden: «Album PIERS».